

2026
KPSS

Tarih

ÇALIŞMA
NOTLARI

ve

TESTLERİ

Özet Konu Anlatımı | Çözümlü Sorular

Çıkmış
Soruların
paralelinde özgün
sorulara yer
verilmiştir.

Karekod
Çözümlü

TÜRKLERİN TARİH SAHNESİNE ÇIKIŞI

Türk Adının Anlamı

- Türk adından ilk olarak Çin yıllıklarında bahsedilmiştir.
- Altay Dağlarını miğfere benzeten Çinliler, bu dağların eteklerinde oturan ve demircilikle uğraşan kavme miğfer anlamına gelen "Türk" adını vermişlerdir.
- Türk adının ilk kez geçtiği yazılı kaynak, Hunlar ile Çin arasında yapılan Kuzey Şansı Antlaşması'dır.
- Türkiye ismi ilk olarak VI. yüzyılda coğrafi bir terim olarak Bizans kaynaklarında Orta Asya için kullanılmıştır.
- Türk kelimesi siyasal ad olarak ilk defa Kök Türk Devleti tarafından kullanılmıştır.
- Türk adının anlamı Ziya Gökalp'e göre töre, kanun ve nizam sahibi; A. Wambery'e göre türük (türemek); Kaşgarlı Mahmut'a göre olgunluk çağı; Uygur metinlerine göre güç ve kuvvettir.

Türklerin Ana Yurdu

- Türklerin bilinen ilk ana yurdu Orta Asya'dır.
- Orta Asya; doğuda Kingar Dağları, batıda Hazar Denizi, kuzeyde Sibirya, güneyde ise Hindikuş ve Karanlık Dağları ile çevrilidir.

Not: Türklerin; çok geniş coğrafi bölgelere yayılmaları, birçok devlet kurmaları, göçebe yaşamları, yazıyı geç kullanmaları, Türklerin ana yurdunun tam olarak tespit edilmesini ve Türk tarihinin incelenmesini zorlaştırmıştır.

Orta Asya Kültür Merkezleri

Anav Kültürü (MÖ 4000-1000)

Orta Asya'nın en eski kültürüdür. At, ilk defa bu kültürde görülmüştür.

Kelteminar Kültürü (MÖ 3000)

Balıkçılık ve avcılık ile uğraşmışlardır. Yapılan araştırmalar da yerleşik hayatın izlerine rastlanmıştır.

Afanesyev Kültürü (MÖ 2500-1700)

Türklerin en eski kültürüdür. Çakmak taşından ok uçları, bıçaklar, kemik iğneler, çömlekler bu kültürün belli başlı araç gereçleridir.

Andronova Kültürü (MÖ 1700-1200)

Afanesyev Kültürü'nün gelişmiş şeklidir. Proto Türkler (Türklerin Ataları) tarafından meydana getirilmiştir. İlk defa tunçtan ve altından eşyalara rastlanmıştır.

Karasuk Kültürü (MÖ 1200-700)

Orta Asya uygarlığında demir madeni ilk olarak bu kültürde işlenmiştir. Dört tekerli araba kullanmışlardır.

Tagar Kültürü (MÖ 700-300)

Türk kültürlerinin bir sentezi ve gelişmiş şeklidir. Bıçaklar, hançerler, ok uçları, altın süs eşyaları, iğne, tarak, küçük hayvan heykelleri, otağ şeklinde ağaç evler bu kültürün belli başlı eserleridir.

TÜRK GÖÇLERİ

Göçlerin Sebepleri

- İklim koşullarının değişmesi (Kuraklık, salgın hastalıklar, otlak ve tarım alanlarının daralması) (Sosyal/Ekonomik)
- Bağımsız yaşama arzusu (Siyasi)
- Hayvan hastalıkları (Sosyal/Ekonomik)
- Boylar arası mücadeleler (Siyasi)
- Çin ve Moğol baskısı (Siyasi)
- Yeni yurt edinme düşüncesi (Siyasi)
- Nüfusun artması (Sosyal/Ekonomik)

Göçlerin Sonuçları

- Yeni devletler kuruldu.
- Kültürel etkileşim gerçekleşti.
- Bazı Türk boyları millî benliklerini kaybetti.
- Türk tarihinin bir bütün olarak incelenmesi zorlaştı.
- Kavimler Göçü'ne zemin oluşturdu.
- Orta Asya'da nüfus azaldı.

Not: Türklerin; Orta Asya'nın zorlu coğrafi şartları altında güçlü bir dayanışma oluşturmaları, atı evcilleştirmiş olmaları, göçebe bir hayat sürmeleri, at arabası ve tekerleği kullanmış olmaları farklı coğrafyalara kolaylıkla göç etmelerini sağlamıştır.

İskitler (Sakalar) (MÖ VIII - MÖ II. Yüzyıl)

- Bilinen ilk Türk topluluğudur.
- Orta Asya ve atlı göçebe kültürünü, Ön Asya toplumlarına tanıtmışlardır.
- En önemli hükümdarları Alp Er Tunga'dır. Herodot tarihinde Alp Er Tunga, Modova adıyla anılmaktadır.
- İskitlerin, Med ve Perslerle yaptıkları savaşlar İranlı şair Firdavsi'nin "Şehname" adlı eserine konu olmuştur. Şehname'de Alp Er Tunga Efrasiyap adıyla anılmaktadır.
- Alp Er Tunga ve Şu destanları İskitlere aittir.
- Eşyalarında hayvan üslubunu ustalıkla kullandılar.
- Balbal adı verilen mezar taşlarının ilk örnekleri İskitlere aittir.
- "Bozkırların Kuyumcuları" olarak adlandırılmışlardır.
- Tomris ilk Türk kadın hükümdarıdır.
- İskitler üstü çadırlarla örtülü arabalar kullandıkları için çok uzun mesafelere kısa sürede göç edebiliyorlardı.
- Esik Kurganı'nda bulunan Altın Elbiseli Adam İskitlere aittir.

SIK SORULAN SORULAR – AZ VERİLEN CEVAPLAR

- Soru:** Firdavsi'nin Şehname adlı eserinde adı Efrasiyap olarak geçen Türk hakanı kimdir?
- Cevap:** Alp Er Tunga
- Soru:** Ölen kişinin eşyalarıyla birlikte gömüldüğü mezara ne denir?
- Cevap:** Kurgan

TEST 1

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Türklere ait en eski kültür bölgesi olarak kabul edilmektedir. Bu kültürünün temsilcileri ilk zamanlarda avcılık ve hayvancılıkla geçinmişlerdir. Yerleşik hayata geçtikten sonra da çanak çömlek yapımında ve keçe işçiliğinde ileri gitmişlerdir. Bu kültür bölgesinde yapılan kazılarda çakmak taşından ok uçları, bıçaklar, kemik iğneler, bakır eşyalar ve basit çömleklere rastlanmıştır.

Hakında bilgi verilen Orta Asya kültür merkezi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Afanesyevo B) Anav C) Andronova
D) Tagar E) Karasuk

2. Aşağıdakilerden hangisi "Türk" adına tarih boyunca verilen anlamlardan biri değildir?

- A) Türemek B) Özgür C) Olgunluk
D) Töre sahibi E) Miğfer

3. Türkler tarih sahnesine çıktıkları ilk dönemlerde göçebe yaşam sürmüş bu yaşam tarzı onların zamanla geniş coğrafi bölgelere yayılarak birçok devlet kurmalarını sağlamıştır. Bu yaşam tarzı aynı zamanda yazıyı geç kullanmalarına da neden olmuştur.

Bu gelişmeler aşağıdakilerden hangisine yol açmıştır?

- A) Köklü bir kültürün oluşmasına
B) Hiçbir zaman kalıcı eserlerin verilmemesine
C) Türk tarihinin incelenmesini zorlaştırmasına
D) Töre kurallarının değişmemesine
E) Düzenli bir veraset usulünün oluşmamasına

4. Türk toplulukları, çeşitli nedenlerle yaşadıkları bölgeleri kitleler hâlinde terk ederek çok uzun mesafeler kat etmek suretiyle başka alanlara göç etmiştir

Aşağıdakilerden hangisi Orta Asya'dan yapılan göçlerin sebepleri arasında yer almaz?

- A) Hayvan hastalıkları
B) Boylar arası mücadele
C) Çin ve Moğol baskısı
D) İklimin değişmesi
E) Kültürel etkileşimin yaşanması

5. Türk adı, bugünkü şekliyle ilk kez MÖ 318 yılında Çinlilerle yapılan Kuzey Şansı Antlaşması'nda yer almıştır.

Buna göre Türkler ile ilgili;

- I. kendi tarihlerini sadece Çin kaynaklarından öğrendikleri,
II. Çinlilerle siyasi ilişkiler kurdukları,
III. göçebe yaşam sürdürdükleri

durumlarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

6. Aşağıdakilerden hangisi Orta Asya'dan yapılan Türk göçlerinin sonuçlarından biri değildir?

- A) Göçebe yaşamın terk edilip yerleşik hayata geçilmesi
B) Avrupa'da Türk devletlerinin kurulması
C) Orta Asya kültür ve medeniyetinin dünyaya yayılması
D) Avrupa'daki siyasi ve etnik düzenin bozulması
E) Bazı Türk boylarının zamanla kendi benliklerini kaybetmesi

7. Türk tarihinde "Bozkırın Kuyumcuları" olarak bilinen Türk devleti aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Avarlar B) İskitler C) Uygurlar
D) Kök Türkler E) Türgişler

8. Türk adının anlamı ile ilgili aşağıda verilen eşleştirmelerin hangisi doğru değildir?

- A) Çin kaynakları – Miğfer
B) İran kaynakları – Güzel insan
C) Arap kaynakları – Terk edilmiş
D) Uygur kaynakları – Güç-kuvvet
E) Rus kaynakları – Türk budunu

9. Dünyanın pek çok bölgesine göre demiri daha erken işlemeye başlamış Orta Asya kültür merkezi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tagar B) Anav C) Karasuk
D) Kelteminar E) Andronova

ORDU (SÜ)

- İlk Türklerde kadın erkek herkes asker olarak yetişmiştir (ordu - millet).
- Türklerde Hazar Devleti hariç ücretli ordu yoktur. Peçenekler ve Uzlar (Oğuzlar) Bizans ordusunda ücretli askerlik yapmışlardır.
- Türk ordu sistemi Çin, Bizans, Moğol ve Slav ordu sistemlerini etkilemiştir.
- Türklerde ilk düzenli ordu teşkilatını kuran hükümdar Mete Han'dır. Bu düzende ordu onlu sisteme göre teşkilatlandırılmıştır.
- Mete Han'ın tahta çıkışı ile düzenli ordunun kuruluş tarihi olan MÖ 209, bugünkü Kara Kuvvetleri Komutanlığının kuruluş tarihi kabul edilmiştir.
- Türkler "at"dan daha iyi faydalanabilmek için pantolon, patin, deri kuşağı icat etmişlerdir.
- Ayrıca "at"ı iyi kullanmak için üzengi, nal, gem ve eyer kullanmışlardır. İskitlerin icadı olan üzeniği Avrupa'ya Avarlar taşımıştır.
- Türk ordularında Asya Hun hükümdarı Mete Han'ın icadı olan ısıklı oklar da vardı.
- Turan (kurt kapanı), sahte ricat (geri çekilme), pusu taktikleri başta olmak üzere 200'ün üzerinde savaş taktiği kullanılmıştır.
- Savaş araçları: At (Türkün kanadı), ok, yay, kılıç, hançer, kama, kalkan, süngü, kargı, mızrak, kargu (ateş kulesi), zırh

Kavramlar

Kargu: Gözetleme kulesi	Yarık: Zırh	Tarkan / Sübaşı / Bug: Komutan	Tolga: Asker başlığı
Böri: Asker	Alpagu: Subay	Yizek: Ordunun önünde giden bölük	Yadag: Piyade
Yelme: Keşif kolu	Atlıg: Muhafız alayı/süvari	Yortug: Hükümdarın koruma görevlileri	Sü: Asker/Ordu

EKONOMİK HAYAT

- Orta Asya'nın zorlu iklim ve coğrafi koşullarında göçebe yaşayan Türkler zorunlu olarak geçimlerini hayvancılık üzerine kurmuştur.
- Hayvancılığın yanında; ticaret ve madencilik de yapıldığı bu bölgede, ticaret büyük ölçüde değiş - tokuş esasına dayanmıştır.
- Tarım ise sınırlı olarak sadece nehir kıyılarında yapılmıştır. Türklerin yetiştirdiği ilk ürünler mısır, yonca ve darıdır.
- Uygurlarda yerleşik hayat yaygınlaşınca tarım alanında büyük gelişmeler yaşanmış, tarımın gelişmesi bu bölgedeki şehirciliği de geliştirmiştir.

Not: Altay bölgesinde Hunlar zamanında açılmış sulama kanallarına rastlanmıştır. Bunlardan en önemlisi Tötü (Tötö) Irmağı'ndan açılan kanaldır. Altaylarda tarımın yapıldığının işareti olan bu kanalı Kök Türkler de kullanmıştır.

- Uygurların yerleşik hayata geçmesiyle ticaret hukuku ile ilgili uygulamalar (faiz, borç, çek vb) görülmeye başladı. Bu uygulamalar Türklerde ilk bankacılık faaliyetleri olarak kabul edilmiştir.
- Türkler; kılıç, kalkan, kargı ve mızrakla birlikte, insan ve at zırhından oluşan savaş araçları üretiyorlardı.
- Savaş araçlarından başka halıcılık, kilimcilik, keçecilik, debbağlık (deri işlemeciliği) ve dokumacılık da uğraşıyorlardı.

Not: Altaylardaki Pazırık Kurganı'nda bulunan halı dünyanın ilk halısı olarak kabul edilmektedir. Bu halı Hunlara ait olup Rusya'nın Ermitaj Müzesi'nde sergilenmektedir.

- İlk Türk devletlerinin gelir kaynaklarından biri de önemli ticaret yollarının geçtiği güzergâhlar olmuştur.
- Bu yolların başında ipek, Çin porseleni ve madeni eşyanın taşındığı İpek Yolu ile hayvan kürklerinin taşındığı Kürk Yolu gelmektedir.
- Türklerin ihraç ettiği ürünler: Başta at olmak üzere canlı hayvan, et, deri, kürk, kilim, halı, savaş aletleri, günlük hayatta kullanılan kazanlar, ibrikler, tabaklar ve kemer tokaları
- Türklerin ithal ettiği ürünler: İpekli kumaşlar, takı malzemeleri, porselen türü kap kacaklar, pirinç, buğday ve diğer hububatlar.
- Ticaretin güvenli bir biçimde yürütülmesi için ilk serbest ticaret pazarı Hunlar ile Çinliler arasında kurulmuştur.
- Değişim aracı olarak parayı ilk kullananlar Kök Türkler olmuştur. Paranın üzerinde kağan ve eşinin resmi bulunurdu.

Kavramlar

Savga: Araç vergisi	Çav: Uygurlarda kâğıt para	Kuanpoyu: Resmî nitelikli bez para	Tarıgçı: Çiftçi
Ulca: Ganimet	Yüklet: Dört tekerlekli araç	İmga: Kök Türklerde vergi memuru	Tarhan: Zanaatkar
Böz/Kamdu: Mühürlü kumaş	Yarmak: Madeni para	Ağıcı: Uygurlarda vergi memuru	Satir: Gümüş para

TEST 7

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Eski Türk topluluklarındaki ekonomik yapı daha çok bozkır kültürü etrafında şekillenmiştir. Orta Asya kültür çevrelerinde yapılan kazılarda ortaya çıkan bulgular da bunu desteklemektedir.

Buna göre ekonomik yapıyı büyük ölçüde etkileyen bu bozkır kültürünün temelini;

- I. hayvancılık,
II. el sanatları,
III. ticaret

faaliyetlerinden hangileri oluşturmuştur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve III
D) II ve III
E) I, II ve III

2. "Hun ekonomisi göçebe ekonomisi dışında ganimetlere, ele geçirilen topraklarda oturan halktan alınan vergilere ve dost ülkelerden alınan hediye ve haraçlara dayanmaktaydı." diyen bir tarihçi gelirlerin bu şekilde olmasında Hunların öncelikle hangi alandaki gücünden kaynaklandığını ifade etmiş olabilir?

- A) Siyasi
B) Ticari
C) Diplomasi
D) Askeri
E) Dini

3. Türklerin tarih boyunca farklı coğrafyalara göç etmiş ve karşılaştıkları kültürleri hem etkilemiş hem de onlardan etkilenecek yaşam tarzlarında değişimler yaşamışlardır.

Türklerin hayatında en az değişim aşağıdaki hangi alanda yaşandığı savunulabilir?

- A) Din
B) Ekonomi
C) Askerlik
D) Sosyal
E) Sanat

4. Aşağıdakilerden hangisi İslamiyet öncesi Türklerin ekonomik uğraşları arasında yer almaz?

- A) Ticaret
B) Maden işleme
C) Dokumacılık
D) Denizcilik
E) Çiftçilik

5. Aşağıdakilerden hangisi Türklerde askeri kültürün gelişmesinin nedenleri arasında yer almaz?

- A) Göçebe hayatın hareketli ve güçlü olmayı gerektirmesi
B) Bozkırların zorlu koşullarında yaşamaları
C) Ordu-millet anlayışının hakim olması
D) Geçimlerini savaş yoluyla sağlamaları
E) Bağımsızlığa önem verilmesi

6. Aşağıdaki kavramlardan hangisi diğerlerinden farklı bir alanla ilgilidir?

- A) Yortug
B) Savga
C) Ağıcı
D) Tarhan
E) Kuanpoyu

7. Aşağıdakilerin hangisinde İslamiyet öncesi Türk devletlerinde ekonomik faaliyetlerle ilgili yanlış bilgi verilmiştir?

- A) Türklerin tanıdığı ilk tarım ürünü yonca iken, ilk gıda maddesi darıdır.
B) Uygurlar borç, çek ve faiz uygulamalarıyla Türklerde bankacılığın temelini atmıştır.
C) Güvenli ticaretin yapılması için ilk serbest ticaret pazarı Kök Türkler zamanında kurulmuştur.
D) Ticarete hayvansal ürünler ihraç edilirken tarım ürünleri ise ithal edilmiştir.
E) Değişim aracı olarak parayı ilk kullananlar Kök Türkler olmuştur.

8. Kaşgarlı Mahmut (Divan-ı Lügat-it Türk), tarih boyunca savaşçı kimliğiyle ön plana çıkmış Türklerde "Türkün Kanadı" tabirini aşağıdakilerden hangisi için kullanmıştır?

- A) Islıklı ok
B) At
C) Mızrak
D) Asker
E) Kurt

9. İlk Türk devletlerinde düşman ordusunun durumunu öğrenmek için gönderilen askeri keşif koluna verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Alpogu
B) Kargu
C) Böri
D) Tolga
E) Yelme

YÜKSELME DÖNEMİ (1453 - 1579)

FATİH SULTAN MEHMET (Mahlası: Avni)

- İstanbul'un fethiyle Bizans İmparatorluğu yıkıldı.

Türk Tarihi Açısından Sonuçları

- Osmanlı Yükselme Dönemi'ne geçti.
- Anadolu ve Rumeli arasında toprak bütünlüğü sağlandı.
- Akdeniz ve Karadeniz arasındaki ticaret yolları ele geçti.
- Osmanlı'nın İslam dünyasındaki prestiji arttı.

Dünya Tarihi Açısından Sonuçları

- Orta Çağ sona erdi, Yeni Çağ başladı.
- Ticaret yollarının Osmanlı'nın denetimine girmesi Coğrafi Keşifler'e ortam hazırladı.
- Surların güçlü topraklar yıkılacağı anlaşıldı. Bu durum Avrupa'da derebeyliklerin yıkılış sürecini başlattı.
- İstanbul'dan ayrılan Bizanslı bilim adamları İtalya'da Rönesans Hareketleri'nin başlamasında etkili oldu.
- Ortodokslar himaye edilerek Avrupa'da oluşabilecek Hristiyan birliği önledi.

Dönemin Diğer Gelişmeleri

- Sırbistan, Mora Yarımadası, Eflak, Boğdan, Bosna-Hersek, Arnavutluk Osmanlı topraklarına katıldı.
- İmroz, Bozcaada, Semandirek, Limni, Taşoz, Eğriboz, Zenta, Kefalonya va Ayamavra adaları fethedildi.
- Venediklilerle ticaret antlaşması yapılarak onlara Akdeniz'de ticaret yapma hakkı tanındı.
- Venedikliler ilk defa Osmanlı Devleti'nde sürekli elçi (Balyos) bulundurma hakkı elde ettiler.

Not: Osmanlı Devleti'nde ilk kapitülasyonlar Orhan Bey zamanında Venediklilere karşı ittifak oluşturmak için 1352 yılında Cenevizlilere verilmiştir.

- Amasra, Sinop alındı. Trabzon Rum İmparatorluğuna son verildi.
- Kırım alınarak İpek Yolu Osmanlı hâkimiyetine girdi. Karadeniz Türk gölü hâline geldi.
- Otlukbeli Savaşı ile Akkoyunlu Devleti mağlup edildi (1473). Doğu Anadolu'da otorite sağlandı.
- İtalya'nın güneyindeki Otranto Kalesi alındı. Fakat Fatih'in ölümü üzerine geri dönülünce kale kaybedildi.
- Fatih Cami ve Külliyesi inşa edildi.
- Ermeniler için patrikhane, Yahudiler için hahambaşılık kuruldu.
- Ayasofya (Bilgelik) Kilisesi, camiye çevrildi. Mısır Çarşısı ve Kapalı Çarşı yaptırıldı.
- Saltanatın hukuku olan Kanunname-i Ali Osman hazırlandı.
- Bu kanunla sancağa çıkma, müsadere usulü, cülus bahşişi ve kardeş katli yasal hale getirildi.

- Sahn-ı Seman ve Tetimme medreseleri açılarak ilk kez yüksek öğrenime geçildi.
- Topkapı Sarayı yaptırıldı. Altın para bastırıldı.
- Halkın dilek ve şikayetleri dinlemek için arz odası kuruldu.
- Divan toplantıları haftada dört güne indirildi. Vezir, kazasker ve defterdar sayısı artırıldı.
- Kaptan-ı deryalık ve şeyhülislamlik makamı oluşturuldu.
- Enderun mektebi Topkapı Sarayı'na taşındı. Sarayda Osmanlı'nın ilk köşkü (Çinili Köşk) inşa edildi.
- Fatih dünya tarihinde ilk havan topu projesini çizen kişi oldu.
- Osmanlı tarihinde portresini yaptıran ilk padişah Fatih Sultan Mehmet oldu. Yapan İtalyan ressam Gentile Bellini'dir.
- "Gül Koklayan Fatih" portresini ise Sinan Bey yapmıştır.

II. BAYEZİD (Mahlası: Adli)

- Fatih'in ölümünden sonra II. Bayezid hükümdar olunca kardeşi Cem ayaklandı. Cem Sultan Olayı iç sorun iken dış sorun haline geldi.
- İlk Osmanlı - Memlük savaşı Ağaçayırı Savaşı'dır. Altı yıl süren savaşlarda taraflar birbirine üstünlük sağlayamamıştır.

Not: Osmanlı - Memlük ilişkileri ilk kez Yıldırım Bayezid Dönemi'nde Malatya meselesinden dolayı bozulmuştur.

- Venedik'ten İnebahtı, Modon, Navarin, Koron kaleleri alındı.
- Kili ve Akkerman kaleleri alındı. Boğdan'ın fethi tamamlandı.
- Safevilerin kışkırtmasıyla çıkan Şii nitelikli Şahkulu İsyanı Gökçay Meydan Muharebesi ile güçlükle bastırıldı.

Not: Şahkulu İsyanı'nda II. Bayezid'in ilımlı politika izlemesi oğlu Yavuz ile karşı karşıya gelmesine neden oldu (Karıştıran Savaşı). Yavuz, savaşı kaybetmiş olsa da yeniçerilerin desteği sonucunda tahta geçmiştir.

- Karamanoğulları Beyliği'ne kesin olarak son verildi.
- Böylece Anadolu'da Türk siyasi birliğini sağlama yolunda en büyük engel ortadan kaldırılmıştır.
- İspanya'da baskı ve zulüm altında olan Müslüman ve Yahudilere yardım edildi.
- Müslümanlar Kuzey Afrika'ya Yahudiler (Sefared Yahudileri) ise Selanik ve İstanbul'a yerleştirildi.
- İlk kez Kağıthane'de barut yapımevi kuruldu.
- İlk kez avarız vergisi (imdad-ı seferiye) toplanmaya başlandı.
- Edirne'de Osmanlı Devleti'nin müzikle tedavi yapılan akıl hastanesi yaptırıldı.
- İlk kez Museviler tarafından İstanbul'da basımevi açıldı.
- Kanunname-i İhtisab-ı Bursa (Hayvansal ve bitkisel gıdaların kalite ve fiyat düzenlemesi) düzenlenmiştir. Bu kanun dünya'nın ilk standart kanunudur.
- II. Bayezid'in isteği üzerine İdris-i Bitlisi ile Kemal Paşazade bu dönemde Osmanlı tarihi ile ilgili eser kaleme almışlardır.

TEST 22

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Aşağıdaki eserlerden hangisi Fatih Sultan Mehmet Dönemi'ne ait değildir?

- A) Kilitbahir Kalesi
B) Topkapı Sarayı
C) Sahn-ı Seman
D) Rumeli Hisarı
E) Çimpe Kalesi

2. II. Bayezid'e isyan eden Şehzade Cem Sultan ile ilgili;

- I. Bursa'da kendi adına hutbe okutması,
II. Memlük sultanına sığınması,
III. Rodos şövalyeleri tarafından papaya teslim edilmesi

gelişmelerinden hangileri yaşanan iç sorununun dış soruna dönüştüğüne kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

3. Aşağıdakilerden hangisi Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde Karadeniz'de siyasi ve ekonomik yönden egemenlik kurma amacıyla fethedilen yerlerden biri değildir?

- A) Trabzon
B) Amasra
C) Kırım
D) Akkerman
E) Sinop

4. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethinden sonra şehir halkına inanç serbestliği getirmiş ve Ortodokslar Osmanlı koruyuculuğuna girmiştir.

Fatih'in bu politikasının temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ortodoks ile Katoliklerin birleşmesini engellemek
B) Hristiyanlar arasında İslamiyet'i yaymak
C) İstanbul'u ticaret ve kültür şehri haline getirmek
D) İstimâlet politikasını yasal hale getirmek
E) Ülkede toprak bütünlüğünü sağlamak

5. Fatih Sultan Mehmet Dönemi'nde Osmanlı Devleti'nin ilk kanunnamesi olan Kanunname-i Al-i Osman hazırlanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu kanunname ile yasallaşan uygulamalardan biri değildir?

- A) Sancağa çıkma
B) Cülus bahşişi
C) Beşik ulemalığı
D) Müsadere usulü
E) Kardeş katli

6. İstanbul'un fethinin aşağıdaki hangi sonucu diğerlerinden farklı bir alanda etki bırakmıştır?

- A) Derebeyliklerin yıkılma sürecine girmesi
B) İtalya'da Rönesans hareketlerinin başlaması
C) Coğrafi Keşifler'in başlaması
D) Osmanlı toprak bütünlüğünün sağlanması
E) Bizans İmparatorluğu'nun yıkılması

7. Osmanlı Devleti'nde ilk kez II. Beyazid Dönemi'nde alınmaya başlanan vergi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İспенç
B) Ağnam
C) Bennak
D) İhtisap
E) Avarız

8. Bizans'ta rehin olarak tutulan Orhan Çelebi Fatih Sultan Mehmet'e karşı taht mücadelesine girişmiş ve girişimi Bizans tarafından desteklenmiştir. II. Bayezid'e karşı isyan eden kardeşi Cem Sultan Rodos şövalyelerine sığınmış oradan da Vatikan ve Fransa'ya götürülmüştür.

Bu gelişmelere bakarak Osmanlı Devleti'nde;

- I. taht mücadelelerinin uluslararası boyuta taşındığı,
II. dış güçlerin taht mücadelelerinden faydalandığı,
III. padişahların tahta çıkarken genelde dış destek aldığı

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

DURAKLAMA DÖNEMİ SİYASİ GELİŞMELER

- Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa'nın ölümünden (1579) başlayıp Karlofça Antlaşması'na (1699) kadar devam eden döneme denir.

Duraklamanın İç Nedenleri

- Deneyimsiz padişahların tahta çıkmasıyla merkezi otoritenin zayıflaması

- Ordu, maliye, ilmiye sınıfı ve sosyal yapının bozulması

Duraklamanın Dış Nedenleri

- Osmanlı'nın doğal sınırlara ulaşılması
- Coğrafi Keşifler'in Osmanlı ekonomisini olumsuz etkilemesi
- Bilimde ve teknolojiye ilerleyen Avrupa'nın takip edilememesi

İç İsyanlar**İstanbul (Merkez / Yeniçeri) İsyanları****Nedenleri**

- Askerlikle ilgisi olmayanların ocağa alınması
- Devlet damları ve saray kadınlarının kışkırtması
- Yeniçerilerin sık sık cülus bahşışı almak istemeleri
- Maaşların değeri düşük parayla ödenmesi

Sonuçları

- Devlet otoritesinin zayıflamasına, bazı padişah ve devlet adamlarının öldürülmesine, asayişin bozulmasına ve halkın zor durumda kalmasına yol açmıştır.

Celali (Anadolu) İsyanları**Nedenleri**

- Merkezi otorite ve dirlik sisteminin bozulması
- Vergilerin ağırlaştırılması ve adaletsiz toplanması
- Savaşların uzun sürmesi ve yenilgiyle sonuçlanması
- Eyalet yöneticilerinin haksız uygulamaları
- Köylünün toprağını terk ederek eşkıyalığa başlaması

Sonuçları

- Anadolu'da devlet otoritesi sarsıldı.
- Güvenlik sorunu çıkınca köyden kentlere göçler başladı.
- Kırsal nüfus azalınca üretim düştü ve işsizlik arttı.

Not: Büyük Kaçgun: Celali İsyanları sonucunda dirlik ve düzeni bozulan köylülerin topraklarını terk ederek büyük şehirlere göç etmelerine denir.

Suhte (Medrese öğrencisi) İsyanları**Nedenleri**

- Geleneksel medrese eğitiminin bozulması
- Ekonominin bozulmasıyla medreselerin gelirlerinin azalması
- Mezun olan öğrencilerin iş bulmaması
- İlimiye sınıfında yükselmenin rüşvet ve iltimasla olması
- Medreselerin kapasitesi üzerinde öğrenci alması

Sonuçları

- Çeteler kuran öğrenciler köyleri yağmaladı.

- Devletin güç kullanmasıyla birçok eğitimli insan hayatını kaybetti.

Eyalet İsyanları

- Merkezi otoritenin zayıflaması sonucu XVII. yüzyılda Eflak, Boğdan, Erdel, Halep, Kırım, Yemen ve Bağdat gibi eyaletlerde çıkan isyanlardır.
- Bu isyanların çıkmasında daha çok yöneticiler etkili olmuştur.
- İsyanlar eyaletlerde devlet otoritesinin zayıflamasına ve devletin birtakım tavizler vermesine neden olmuştur.

Duraklama Dönemi'ndeki Antlaşmalar

Ferhat Paşa (1590): III. Murat Dönemi'nde İran ile yapılan bu antlaşma ile doğudaki en geniş sınırlara ulaşılmıştır. Azerbaycan, Gürcistan ve Dağıstan Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştır.

Zitvatoruk (1606): I. Ahmet Dönemi'nde imzalandı. Bu antlaşmayla Avusturya arşidükü Osmanlı padişahına eşit sayılmış ve kendisine cesar (imparator) denilmiştir. Böylece 1533 İstanbul Antlaşması ile başlayan Osmanlı Devleti'nin Avusturya üzerindeki üstünlüğü sona ermiştir.

Nasuh Paşa (1611): I. Ahmet Dönemi'nde imzalandı. Ferhat Paşa Antlaşması ile alınan yerler bu antlaşma ile İran'a geri verilmiştir.

Serav (1618): II. Osman Dönemi'nde imzalandı. İran'ın Osmanlı Devleti'ne daha önceden ödediği yıllık iki yüz deve yükü ipek yüz deve yüküne düşürülmüştür.

Hotin (1621): II. Osman Dönemi'nde Lehistan ile yapıldı. Hotin Kalesi Osmanlı'ya bağlı Boğdan'a bırakıldı. Sefer sırasında yeniçerilerin disiplinsiz hareketleri nedeniyle II. Osman Yeniçeri Ocağını kaldırmayı planladı. Bu kararı yeniçerilerin isyanına yol açtı ve isyan II. Osman'ın öldürülmesiyle sonuçlandı.

Kasr-ı Şirin (1639): IV. Murat Dönemi'nde imzalandı. Revan, İran'a Bağdat ise Osmanlı Devleti'ne bırakıldı. Bu antlaşmayla Osmanlı ile İran arasında uzun süreli barış dönemi başladı. Bu antlaşma günümüz Türkiye - İran sınırını çizmiştir.

Vasvar (1664): IV. Mehmet Dönemi'nde yapıldı. Osmanlı Devleti'nin Duraklama Dönemi'nde Avusturya ile imzaladığı son kazançlı antlaşmadır. Uyvar ve Neograd kaleleri alınmış, Avusturya savaş tazminatı ödemiştir.

Bucaş (1672): IV. Mehmet Dönemi'nde Lehistan ile yapıldı. Osmanlı Devleti batıda en geniş sınırlarına ulaşmıştır. Osmanlı Devleti'nin batıda toprak kazandığı son antlaşmadır.

Bahçesaray (1681): IV. Mehmet Dönemi'nde imzalandı. Rusya ile yapılan ilk antlaşmadır. Kiev Ruslara kalırken Özi Nehri taraflar arasında sınır sayıldı.

Karlofça (1699): II. Mustafa Dönemi'nde Avusturya, Lehistan ve Venedik ile imzalanmıştır. Osmanlı ilk kez büyük oranda toprak kaybetmiştir. Avrupa'daki Türk ilerleyişi sona ermiştir. Bu antlaşmadan sonra Osmanlı Devleti kaybettiği toprakları geri alma politikası izlemiştir.

TEST 31

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyılda meydana gelen Celali İsyanları sonucu Anadolu'da ortaya çıkan güvenlik sorunları nedeniyle halk yaşadığı bölgelerden şehirlere göç etmek zorunda kalmıştır.

Bu göre isyanların Osmanlı'da yol açtığı sorunlar ile ilgili;

- I. merkezi otoritenin sarsıldığı,
- II. sınırların daraldığı,
- III. tarımsal üretimin azaldığı

Bilgilerinden hangilerine ulaşılabılır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I, II ve III

2. XVII. yüzyılda İstanbul, Celali, Suhte ve Eyalet İsyanlarının yaşanmasında Osmanlı Devleti'nin aşağıdaki hangi durumu diğerlerine göre daha etkili olmuştur?

- A) Tımar sisteminin bozulması
- B) Deneyimsiz padişahların tahta çıkmasıyla merkezi otoritenin zayıflaması
- C) İlimiye sınıfının bozulması
- D) Halkın devlete olan güveninin azalması
- E) Gelirlerin azalması ve maliyenin bozulması

3. Aşağıdakilerden hangisi Yeniçeri İsyanları'nın sonucunda ortaya çıkan durumlarından biri değildir?

- A) Liyakatsız kişilerin devlet kademelerine getirilmesi
- B) Merkezi otoritenin sarsılması
- C) Devletin yönetim biçiminin değişmesi
- D) İslahatların uygulanamaması
- E) İstanbul'da güvenliğin bozulması

4. XVII. yüzyılda eyaletlerde görülen isyanlar daha çok aşağıdakilerden hangisinin etkisiyle çıkmıştır?

- A) Eyaletlerdeki yöneticilerin keyfi uygulamaları
- B) Osmanlı'nın doğal sınırlarına ulaşması
- C) Milliyetçi fikirlerin yayılması
- D) Mezhepler arası çatışmaların yaşanması
- E) Savaşların uzun sürmesi

5. IV. Murat Dönemi'nde imzalandı. Revan, İran'a Bağdat ise Osmanlı Devleti'ne bırakıldı. Osmanlı ile İran arasında uzun süreli barış dönemi başladı. Bu antlaşma günümüz Türkiye - İran sınırını çizmiştir.

Hakkında bilgi verilen antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bucaş Antlaşması
- B) Ferhat Paşa Antlaşması
- C) Serav Antlaşması
- D) Kasr-ı Şirin Antlaşması
- E) Nasuh Paşa Antlaşması

6. Mütakabiliyet, karşılıklı denk olma durumu anlamına gelen diplomatik bir terimdir. Devletler arası ilişkileri düzenleyen temel ilkelerden biri olup tarafların maruz kaldıkları davranışlara benzer şekilde karşılık vermeleri prensibi anlamına gelmektedir.

Aşağıdaki antlaşmalardan hangisi bu diplomatik terime örnek verilebilir?

- A) Vasvar Antlaşması
- B) Zitvatorok Antlaşması
- C) Serav Antlaşması
- D) Bahçesaray (Çehrin) Antlaşması
- E) Hotin Antlaşması

7. Lehistan'a karşı düzenlenen Hotin Seferi sırasında yeniçerilerin disiplinsiz hareketleri nedeniyle Yeniçeri Ocağını kaldırmayı planladı. Ancak bu karar yeniçerilerin isyan çıkarmasına neden oldu. İsyan bir gurup yeniçeri tarafından padişahın öldürülmesiyle sona erdi.

Sözü edilen padişah aşağıdakilerden hangisidir?

- A) IV. Murat
- B) IV. Mehmet
- C) II. Osman
- D) III. Mehmet
- E) III. Murat

DAĞILMA DÖNEMİ ISLAHATLARI

II. Mahmut (1808-1839)

Askeri Alanda Yenilikler

- Önce Sekban-ı Cedit daha sonra Eşkinici Ocağı kuruldu.
- Ancak her iki ocak da yeniçerilerin baskısıyla kapatıldı.
- Yeniçeri Ocağı kapatıldı (Vaka-i Hayriye / Hayırlı Olay).
- Yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye adıyla modern bir ordu kuruldu.
- Eyaletlerde kaldırılan tımarlı sipahilerin boşluğunu doldurmak için Redif birlikleri oluşturuldu.
- Rumeli'de askeri ve idari yetkilere sahip Müşirlikler (Valilik) kuruldu.
- Askerli işleri ile ilgili düzenlemeler yapmak amacıyla Darü'l Şuray'ı Askeri kuruldu.
- Ordu yönetimi için Seraskerlik (başkomutanlık) kuruldu.
- Askeri amaçlı ilk nüfus sayımı yapıldı.
- İstanbul'da ilk silah fabrikası ve Mektebi Harbiye açıldı.

Yönetim Alanında Yenilikler

- Divan örgütü kaldırılarak Bakanlıklar (Nazırlıklar) kuruldu.
- Adli işleri düzenlemek için Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı adliye kuruldu.
- İdari işleri düzenlemek için Dar-üş Şûra-yı Bab-ı Ali kuruldu.
- Memurlar dahiliye ve hariciye olarak ikiye ayrıldı.
- Kılık kıyafette değişikliğiyle memura fes ve pantolon giydirildi.
- Devlet dairelerine padişahın portresi asıldı.
- Tımar ve zeamet kaldırılarak memurlar maaşa bağlandı.
- İller merkeze bağlandı, ayanlık kaldırıldı. Posta örgütü kuruldu.
- Kolera salgınına karşı karantina servisleri açıldı.
- Pasaport uygulaması getirildi. Köy ve mahalle muhtarlıkları kuruldu.
- Takvim-i Vakayi adında ilk resmi gazete çıkarıldı.
- Müsadere usulüne büyük ölçüde son verildi (Tanzimat Dönemi'nde kesin olarak kaldırıldı).
- Anadolu'dan İstanbul'a gelecek olan kişiler için mürur tezkeresi (geçiş belgesi, pasaport) alma zorunluluğu getirildi.

Eğitim ve Kültür Alanında Yenilikler

- Medreselerin yanında Avrupa tarzında eğitim kurumları açıldı.
- İlk kez yurt dışına öğrenci gönderildi. Tercüme odaları açıldı.
- İstanbul'da ilköğretim zorunlu hale getirildi.
- Rüştîyeler (Ortaokul) ve lise düzeyinde Mekteb-i Ulum-u Edebiyeler açıldı.
- Devlet adamı yetiştirmek amacıyla Mekteb-i Maarif-i Adliye açıldı.
- Donizetti tarafından bando okulu açıldı (Mızıkai-i Hümayun).

Ekonomi Alanda Yenilikler

- Yerli kumaşın kullanılması amacıyla İzmir ve Bakırköy'de çuha, Eyüp'te iplik fabrikaları kuruldu.
- Ordunun fes ihtiyacını karşılamak için feshane kuruldu.
- Yerli tüccara gümrük indirimi sağlandı.
- Yed-i Vahit (tekeli) uygulamasına son verildi.
- Yeni ordunun giderleri için İhtisap Rüsumu vergisi çıkarıldı.

- Redif birliklerinin ihtiyaçları için İane-i Cihadiye vergisi çıkarıldı.
- Narh (fiyat belirleme) uygulamasına son verildi.

ABDÜLMECİT

Yönetim Alanında Yenilikler

- Yönetmelikleri hazırlamak için Meclis-i Ali-i Tanzimat oluşturuldu.
- Yönetici ihtiyacını karşılamak için Mekteb-i Mülkiye açıldı.
- İlk modern belediye teşkilatı kuruldu.
- İltizam usulü kaldırıldı. Arazi Kanunu çıkarıldı. Toprak mülkiyeti yaygınlaştırıldı.
- Kafa kâğıdı denilen kimlikler çıkarıldı.

Askeri Alanda Yenilikler

- Osmanlı ordusu Asakir-i Şahane adını aldı.
- Askerlik, herkes için zorunlu hale getirildi.
- Jandarma teşkilatı kuruldu.
- Askeri idadiler (lise) açıldı.
- Askerlik süresi 5 yıl ile sınırlandırıldı.

Ekonomi Alanda Yenilikler

- Kaime-i Nakdiye denen ilk kâğıt ve Mecidiye adı verilen ilk madeni para bastırıldı.
- Gedik usulüne son verildi. İngiltere'den ilk borç alındı.
- İlk demir yolu hattı Kahire - İskenderiye arasında açıldı.
- Anadolu'da ilk demir yolu (İzmir-Aydın arası) yapıldı.
- Bank-ı Dersaadet denen ilk Osmanlı bankası açıldı.
- Yabancı destekli ilk banka olan Bank-ı Osmanî İngilizler tarafından kuruldu ve para basma yetkisi bu bankaya verildi.
- Rüşumat Emaneti (gümrük teşkilatı) kuruldu.
- Dolmabahçe Sarayı ve Yıldız Kasrı yaptırıldı.
- Osmanlı topraklarında ilk telgraf hattı İstanbul - Edirne - Şumnu güzergâhında kuruldu.

Eğitim ve Kültür Alanında Yenilikler

- Heybeliada Ruhban Okulu açıldı.
- Dar'ül muallim açıldı (Öğretmen Okulu).
- Mülkiye Mektebi açıldı (Yönetici yetiştirme okulu).
- Okutulacak ders kitaplarını hazırlamak ve bir bilim akademisi olarak çalışmak amacıyla Encümen-i Daniş kuruldu.
- Maarif Nezareti kuruldu. Medreseler dışındaki eğitim işleri bu kuruma devredildi. Böylece eğitimde ikilik başladı.
- Kız rüştiyeleri ilk kez açıldı.
- Tercümanı Ahval denen ilk özel gazete çıkarıldı.
- Vatan, millet, eşitlik adalet gibi kavramlar yaygınlaştı.
- Türkçenin sadeleştirilmesi akımı başlatıldı. Tiyatro, roman, makale türleri edebiyata bu dönemde girdi.
- Yarı resmi gazete olan Ceride-i Havadis çıkarıldı.
- İlk özel gazete olan Tercüman-ı Ahval, Agah Efendi ve Şinasi tarafından çıkarıldı.
- Devlet kanunlarının yayımlandığı Düstur Dergisi çıkarıldı.
- İlk Türk dergisi Vekay-i Tıbbiye çıkarıldı.

TEST 36

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Askeri alanda Dar-ı Şura-i Askeri, hukuk alanında Meclis-i Valayı Ahkam-ı Adliye, bürokrasi alanında ise Dar-ı Şurayı Bab-ı Ali meclisleri gibi kurumlar açarak Osmanlı Devleti'nde en kapsamlı ıslahatlar hangi padişah döneminde gerçekleştirilmiştir?

A) Abdülaziz B) III. Ahmet C) I. Mahmut
D) Tanzimat Fermanı E) II. Mahmut

2. II. Mahmut'un kişilerin mallarına el koyma geleneğini (müsadere usulü) kaldırarak Osmanlı'da aşağıdaki hangi anlayışın gelişmesine zemin oluşturmuştur?

A) Hukuk devleti B) Ulusal ekonomi
C) Özel mülkiyet D) Teokratik devlet
E) Sosyal devlet

3. Sultan II. Mahmut yenilik hareketlerini kesintiye uğratan Yeniçeri Ocağını kaldırarak yerine Batılı tarzda Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusunu kurmuştur.

II. Mahmut Yeniçeri Ocağını kaldırmakla;

- I. yenilik hareketlerini hızlandırma,
II. devlet otoritesinin güçlendirme,
III. merkez ordusunu taşraya kaydırma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalışmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

4. Osmanlı Devleti'nde ilk demir yolu aşağıdaki hangi şehirler arasında inşa edilmiştir?

A) Kahire - İskenderiye
B) Bağdat - Şam
C) İzmir - Aydın
D) Hicaz - Kahire
E) Sofya - Makedonya

5. "Tebaamdan Müslümanları ancak camide, Hristiyanları kilisede, Musevileri de havrada tanımak isterim." sözüyle yönetimi altındaki insanlara din ve vicdan özgürlüğü sağlama düşüncesinde olduğunu gösteren Osmanlı padişahı aşağıdakilerden hangisidir?

A) III. Selim B) II. Abdülhamit C) Abdülaziz
D) II. Mahmut E) Abdülmecit

6. Sultan Abdülmecit Dönemi'nde yapılan aşağıdaki ıslahatlarından hangisi diğerlerine göre farklı bir alanda yapılmıştır?

A) Heybeliada Ruhban Okulunun açılması
B) Tercümanı Ahval denen ilk özel gazetesinin çıkarılması
C) İlk telgraf hattının İstanbul - Edirne - Şumnu güzergâhında kurulması
D) Maarif Nezaretinin kurulması
E) İlk Türk dergisi olan Vekay-i Tıbbiye'nin çıkarılması

7. II. Mahmut Dönemi'nde devletin merkez teşkilatında köklü idare değişikliğinin yapıldığını kanıtlayan düzenleme aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mürur tezkeresinin uygulanması
B) Müsadere usulünün kaldırılması
C) Nazırlıkların (Bakanlıklar) kurulması
D) Asakir-i Mansure-i Muhammediye'nin kurulması
E) Meclis-i Umur-u Nafiye'nin kurulması

8. Sultan Abdülmecit Dönemi'nde yapılan aşağıdaki ıslahatlardan hangisi uygulamada ikilik çıkmasına yol açmıştır?

A) Azınlıklara devlet memuru olma hakkının getirilmesi
B) Encümen-i Daniş'in kurulması
C) Azınlıklara il meclis üyeliklerine seçilme hakkının verilmesi
D) Kız rüştiyelerinin açılması
E) Medreselerin yanında Batı tarzı eğitim kurumlarının açılması

Yararlı Cemiyetler

Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti (1918)

- Cafer Tayyar Bey'in öncülüğünde Edirne'de kurulmuştur.
- Trakya'daki Yunan işgalini durdurmayı amaçlamıştır.
- Çatalca, Tekirdağ'da şubeler açmıştır.
- Yeni Edirne ve Ahali gazetelerini çıkarmıştır.
- Paris Barış Konferansı'na heyet gönderilmiştir.
- Lüleburgaz ve Edirne kongrelerini düzenlemiştir.
- Osmanlı Devleti'ne bağlı kalmak mümkün olmazsa, bağımsız bir Trakya Cumhuriyeti kurmayı düşünmüşlerdir.

Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Milliye Cemiyeti

- Trabzon ve çevresini Rum ve Ermeni çetelerine karşı savunmuşlardır.
- Erzurum Kongresi'nin toplanmasına yardımcı olmuştur.
- Pontusçu Rumlara karşı mücadeleye giren Kuvâ-yı Millîyecileri bir araya getirerek silahlı teşkilatlar oluşturdu.
- İstikbal ve Yeni Giresun gazetesini çıkarmıştır.

Doğu Anadolu (Şark Vilayetleri) Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

- Doğu Anadolu'nun Ermenilere verilmesine engel olmak amacıyla kurulmuştur.
- Cemiyet, Erzurum Kongresi'nin toplanmasında etkili olmuştur.
- Bölgeden Türk göçünü önlemeye çalışmıştır
- Cemiyete Mustafa Kemal, Kazım Karabekir ve Rauf Orbay'da üye olmuştur.
- Türkçe (Hadisat ve Albayrak) ve Fransızca (Le Pays 'Vatan') gazeteler çıkararak fikirlerini Türk ve dünya kamuoyuna duyurmaya çalışmıştır.
- Bölgede dini, ilmi ve ekonomik örgütlenmeye gidilmesini savunmuştur.

Anadolu Kadınları Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

- Mustafa Kemal'in isteği ile Sivas'ta kurulmuştur.
- Sivas Valisi Reşit Paşa'nın eşi Melek Hanım ve arkadaşları tarafından Sivas'ta kuruldu.
- Cemiyetin amacı, kadınların Millî Mücadele'ye etkin biçimde katılmalarını sağlamak ve yardım kampanyaları düzenleyerek ordumuzun ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olmaktır.
- Cemiyet, İstanbul'daki Amerikan, İngiliz, Fransız ve İtalyan temsilciliklerine gönderdiği telgraflar ve düzenlediği mitinglerle işgalleri protesto etti.

İzmir Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti

- Cemiyetin amacı İzmir ve çevresinin Yunanistan'a katılmasını engellemektir.
- Bölgede kurulmuş olan diğer cemiyetleri kendi çatısı altında toplamış ve silahlı mücadele kararı almıştı.

İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti

- İzmir'de faaliyet gösteren Müdafaa-i Vatan Cemiyetinin 14 Mayıs 1919'da Redd-i İlhak adını almasıyla kuruldu.

- Cemiyetin amacı, İzmir ve civarının Türklere ait olduğunu basın yayın yoluyla dünyaya duyurarak bölgenin Yunanistan'a ilhakını (katılımını) önlemektir.
- Redd-i İlhak Cemiyeti İzmir'in işgaline karşı protestolarda bulunmuş, ortak direniş çağrıları yapmış ve silahlı mücadele yoluna gitmiştir.
- Balıkesir ve Alaşehir Kongrelerini toplamıştır.
- Batı Cephesi'nin kurulmasında etkili olmuştur.

Kilikyalılar Cemiyeti

- Adana ve çevresinin Fransızlar tarafından işgal edileceğinin duyulması üzerine 21 Aralık 1918'de İstanbul'da bir araya gelen Çukurovalılar tarafından kuruldu.
- İlk zamanlarda yayın yoluyla mücadele eden cemiyet, bölgenin işgalinden sonra merkezini Adana'ya taşıdı.
- Fransız ve Ermenilerle karşı silahlı savunma teşkilatı kurdu.
- Pozantı Kongresi'ni toplamıştır.

Milli Kongre Cemiyeti

- Dr. Esat Işık'ın öncülüğünde Milli Talim ve Terbiye Cemiyeti üyeleri tarafından kurulmuştur.
- Kuva-yı Milliye tabirini kullanan ilk cemiyettir.
- Bu tabir ilk kez Dr. Esat Işık'ın hazırladığı raporda yer almıştır.
- İstanbul'da faaliyet gösteren cemiyet, basın yoluyla işgallerin haksızlığını dünyaya duyurmaya çalışmıştır.
- Milli Mücadele'nin bölgesel değil ulusal bir anlayışla yürütülmesi gerektiğini savunmuştur.
- Bu nedenle vatanın kurtuluşu için çalışan bütün millî kuvvetleri bir çatı altında toplamayı amaçlamıştır.

Kars - İslam Milli Şurası

- Kurulan ilk milli cemiyettir.
- Osmanlı Devleti dağılırsa Güney Kafkasya'da devlet kurmayı düşünmüştür.
- İkinci toplantısında Cenub-i Garbi Kafkas Hükümetini kurmuştur.
- Erzurum Kongresi'ne temsilci gönderen hükümet daha sonrasında İngilizler tarafından dağıtılmıştır.

Diğer Cemiyetler: Milli Müdafaa (Mim Mim), Gizli Karakol, Vahdet-i Milliye, Menteşeliler

Millî Cemiyetlerin Ortak Özellikleri

- Bulundukları yöreleri savunmak amacıyla kurulmuşlardır.
- Bağımsızlık ve Türk vatanseverliği duygusunun bir sonucu olarak ortaya çıkmış bölgesel nitelikli cemiyetlerdir.
- Genellikle basın yayın yoluyla mücadele etmişlerdir.
- Azınlık cemiyetlerinin zararlı faaliyetlerine ve işgalci güçlere karşı mücadele etmişlerdir.
- Bir merkezden yönetilmemeleri etkili çalışma yapmalarını engellemiştir.
- Sivas Kongresi'nde "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında birleştirilmişlerdir.

TEST 45

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. **Milli Mücadele sürecinde işgalci güçlere karşı savaşan milis güçler için ilk kez Kuva-yı Milliye tabirini kullanan cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?**
 - A) Milli Kongre Cemiyeti
 - B) Kilikyalılar Cemiyeti
 - C) İzmir Redd-i İlhak Heyet-i Milliyesi
 - D) Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
 - E) Kars-İslam Şurası
2. **Aşağıdakilerden hangisi milli cemiyetlerin ortak özellikleri arasında yer almaz?**
 - A) Kuruluşlarında milliyetçilik fikri etkili olmuştur.
 - B) Bağımsızlık duygusunun bir sonucu olarak ortaya çıkmış ulusal nitelikli cemiyetlerdir.
 - C) Genellikle basın yayın yoluyla mücadele etmişlerdir.
 - D) Aralarında silahlı mücadeleye girişenler de olmuştur.
 - E) Sivas Kongresi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmişlerdir.
3. Cemiyet, bölgenin Türklüğünü savunurken Ermenilerin buralarda hiçbir zaman çoğunluğu sağlayamadıklarını belgeleriyle ortaya koymaya çalıştı. Türkçe olarak Hadisat ve Fransızca olarak Le Pays gazeteleri çıkararak fikirlerini Türk ve dünya kamuoyuna duyurmaya gayret etti. **Faaliyetleri hakkında bilgi verilen cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?**
 - A) Trabzon Muhafaza-i Hukuk-u Millîye Cemiyeti
 - B) Kilikyalılar Cemiyeti
 - C) Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
 - D) Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
 - E) Kars-İslam Şurası
4. **Aşağıdaki cemiyetlerden hangisi Çukurova ve çevresini Fransız-Ermeni iş birliğine karşı korumayı amaçlamıştır?**
 - A) Redd-i İlhak Cemiyeti
 - B) Kilikyalılar Cemiyeti
 - C) Milli Kongre Cemiyeti
 - D) Milli Müdafaa Grubu
 - E) Gizli Karakol Cemiyeti
5. Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra kurulan ilk yararlı cemiyettir. Cenub-i Garbi Kafkas Hükümeti'ni kurmuş ve Erzurum Kongresi'ne temsilci göndermiştir. **Hakkında bilgi verilen cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?**
 - A) Trakya Paşaeli Cemiyeti
 - B) Milli Kongre Cemiyeti
 - C) Redd-i İlhak Cemiyeti
 - D) Kars İslam Şûrası Cemiyeti
 - E) Gizli Karakol Cemiyeti
6. **Batı Cephesi'nin kurulmasında ve Balıkesir ile Alaşehir kongrelerinin düzenlenmesinde etkili olan cemiyet aşağıdakilerden hangisidir?**
 - A) Kilikyalılar Cemiyeti
 - B) Menteşeliler Cemiyeti
 - C) Milli Kongre Cemiyeti
 - D) Trakya Paşaeli Cemiyeti
 - E) Redd-i ilhak Cemiyeti
7. **Milli cemiyetler aşağıdakilerin hangisinde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilerek ulusal bir kimliğe kavuşturulmuştur?**
 - A) Amasya Genelgesi
 - B) Erzurum Kongresi
 - C) Sivas Kongresi
 - D) Son Osmanlı Mebusan Meclisi
 - E) Birinci Büyük Millet Meclisi
8. **Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile ilgili aşağıda verilenlerden hangisi doğru değildir?**
 - A) Cafer Tayyar Paşa'nın öncülüğünde kurulmuştur.
 - B) İşgallere karşı ilk ulusal mitingi düzenlemiştir.
 - C) Osmanlı'nın dağılması halinde bağımsız bir devlet kurmayı düşünmüşlerdir.
 - D) Mavri Mira'nın zararlı faaliyetlerini önlemeye çalışmıştır.
 - E) Lüleburgaz Kongresi'ni düzenlemiştir.

DOĞU CEPHESİ

- Mondros Ateşkes Anlaşması sonrası Türk ordusu Kafkas-ya'dan çekilmek zorunda kaldı.
- Bunun üzerine bu bölgede Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan devletleri kuruldu.
- Önce Paris Barış Konferansı ardından Sevr Antlaşması ile Doğu Anadolu'da bir Ermeni devletinin öngörülmesi bölgede Ermeni saldırılarını artırdı.
- Artan saldırılar karşısında TBMM adına Doğu Cephesi komutanı Kazım Karabekir Ermenilere karşı taarruz geçti.
- Türk kuvvetleri karşısında daha fazla direnemeyen Ermeniler barış istemek zorunda kaldılar.

Gümrü Antlaşması (3 Aralık 1920)

- TBMM ile Ermenistan arasında yapıldı. Antlaşmayı TBMM adına Kazım Karabekir imzalanmıştır.

Maddeleri

- Aras Nehri ve Çıldır Gölü sınır kabul edilecek
- Kars, Kağızman, Kulp, Sarıkamış ve Iğdır TBMM'ye bırakılacak
- Ermenistan Türkiye'ye karşı diğer devletlerle yaptığı tüm antlaşmaları kaldıracak.
- Türkiye'den göç eden Ermeniler, Türklere yönelik herhangi bir olaya karışmadıkları takdirde altı ay içerisinde Türkiye'ye geri dönebilecek
- Ermenistan'nın talep etmesi durumunda TBMM yardımıda bulunabilecek
- Ermenistan Sevr Antlaşması'nı tanımayacak ve Misak-ı Milli'yi kabul edecek

Önemi

- TBMM'nin imzaladığı ilk uluslararası antlaşmadır.
- TBMM'nin ilk askeri ve siyasi başarısıdır.
- Ermenistan TBMM'yi ve Misak-ı Milli'yi tanıyan ilk devlettir.
- İlk kez uluslararası bir belgede Türkiye adı kullanılmıştır.
- Ermeni meselesi büyük oranda çözüme kavuşmuştur.
- Doğu Cephesi'ndeki birlikler ile silah ve teçhizatın bir kısmı Batı Cephesi'ne kaydırılmıştır.
- Doğu sınırının belirlenmesinde ilk adım atılmıştır.

Batum Antlaşması (23 Şubat 1921)

- TBMM'nin düzenlediği Posof Harekatı'nın ardından Gürcistan barış istemek zorunda kalmıştır.
- Yapılan antlaşmayla Ardahan, Artvin ve Batum TBMM'ye bırakılmıştır.
- Ancak bu antlaşmadan 23 gün sonra imzalanan Moskova Antlaşması ile Batum Gürcistan'a bırakılmıştır.

GÜNEY CEPHESİ

Maraş Savunması

Liderler: Sütçü İmam ve Rıdvan Hoca'dır.

Komutanlar: Kılıç Ali, Yörük Salim Bey, Binbaşı Suzi Bey

- 30 Ekim 1919'da Fransızlar tarafından işgal edildi. Fransızlar Maraş'ta Ermeni faaliyetlerine göz yumdu.
- Maraş'ta Ulu Cami imamı Rıdvan Hoca'nın "Kalesinde bayrağı dalgalanmayan ülkede Cuma namazı kılınmaz." demesi halkı harekete geçirdi.
- Büyük bir direnişe geçen Maraşlılar şehirlerini 11 Şubat 1920'de kurtardı.
- Şehir 1973 yılında Kahraman unvanını aldı. 5 Nisan 1925'de ise İstiklal madalyası aldı.

Urfa Savunması

Liderler: Hacı Mustafa Hacıkamiloğlu liderliğinde Urfa'nın önde gelen 12 vatanseveri (12'ler)

Komutan: Yüzbaşı Ali Saip Bey

- Urfa'yı işgal eden Fransızlar burada da Ermenileri kullanmaktan geri durmadı.
- Haçlı Seferleri'ne kadar giden Fransızlar Urfa Kontluğu'ndan dolayı tarihsel bakımdan bu şehrin kendilerine ait olduğunu iddia etti.
- Urfa Jandarma Komutanlığına atanan Ali Saip Bey'in bölgeye gelmesi ile 3.000 kişilik bir askeri güç oluşturuldu.
- Şehir 10 Nisan 1920'de işgalden kurtuldu.
- Şehir 1984 yılında Şanlı unvanını aldı.
- 2016'da İstiklal Madalyası aldı.

Antep Savunması

Komutanlar: Üsteğmen Sait Bey (Şahin Bey), Kılıç Ali

- Fransızların hareketlerine karşı Antep'te Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti bir şube açtı.
- Kuva-yı Milliye Teşkilatı kuruldu. Şahin Beyin Kuva-yı Milliye Komutanlığı'na atanması ile Antep'te örgütlü bir direniş başladı.
- Şahin Bey Kilis Antep yolunda kontrolü sağlayıp Antep'e girmek isteyen Fransız birliklerini geri döndürdü.
- Ancak Fransızların Mart 1920'de 8.000 asker ile başlattıkları saldırı karşısında Şahin Bey üç gün direndiyse de sonuçta şehit düştü.
- Daha sonra Mustafa Kemal tarafından Antep Milli Kuvvetler Komutanlığı'na Kılıç Ali Bey getirildi.
- Büyük bir direnişe rağmen Antep 9 Şubat 1921'de Fransızlara teslim oldu.
- Şehir Ankara Antlaşması'ndan sonra 25 Ekim 1921'de işgalden kurtuldu.
- Şehir teslim olsa da 6.000 den fazla şehit vermesi nedeni ile 8 Şubat 1921'de Gazi unvanını aldı.
- 2008 yılında ise İstiklal madalyasını almıştır.

Not: Milli Mücadele Dönemi'nde Ankara'da büyükelçilik açan ilk devlet Gürcistan'dır.

TEST 50

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Aşağıdakilerden hangisi Güney Cephesi'nin özellikleri arasında yer almaz?

- A) Sadece milis güçlerin mücadele ettiği bir cephesidir.
- B) TBMM'nin ilk uluslararası başarısı bu cephede elde edilmiştir.
- C) Ankara Antlaşması ile resmen kapanmıştır.
- D) TBMM Hükümeti cepheye silah, para ve subay desteğinde bulunmuştur.
- E) Fransız ve Ermenilere karşı mücadele edilmiştir.

2. "Bu günü bu uğursuz antlaşmanın (Sevr) yırtıldığı gün olarak kutladık. Antlaşma şartı olarak 2 bin tüfek, 3 batarya, 12 dağ topu, 40 makineli tüfeği aldım. Batı Cephesi'ne ulaştırılmak üzere yola çıkardım.

Kazım Karabekir'in sözünü ettiği antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kars
- B) Batum
- C) Ankara
- D) Moskova
- E) Gümrü

3. Milli Mücadele tarihimizde 12'ler olarak bilinen vatan-sever bir grup hangi şehrin düşman işgalinden kurtarılmasında büyük rol oynamıştır?

- A) Hatay
- B) Erzurum
- C) Adana
- D) Urfa
- E) İzmir

4. Milli Mücadele Dönemi'nde Türkiye'de büyükelçilik açan ilk devlet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İran
- B) Gürcistan
- C) Afganistan
- D) Ermenistan
- E) Rusya

5. Türkiye adının geçtiği ilk uluslararası belge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sevr Antlaşması
- B) Lozan Antlaşması
- C) Gümrü Antlaşması
- D) Ankara Antlaşması
- E) Mudanya Antlaşması

6. Aşağıdakilerden hangisi 3 Aralık 1920'de Ermenilerle imzalanan Gümrü Antlaşması'nın özellikleri arasında yer almaz?

- A) TBMM Hükümetinin uluslararası alanda elde ettiği ilk siyasi başarıdır.
- B) Doğu sınırının belirlenmesinde ilk adım atılmıştır.
- C) Sevr Antlaşması'nın geçersiz olduğu Ermeniler tarafından kabul edilmiştir.
- D) TBMM adına antlaşmayı Kazım Karabekir imzalamıştır.
- E) Batum'un Gürcistan'a ait olduğu kabul edilmiştir.

7. Kurtuluş Savaşı sırasında halkın gösterdiği direniş ve başarıdan dolayı bazı şehirlerimize bir takım unvanlar verilmiştir.

Kurtuluş Savaşı sırasında halkın gösterdiği başarıdan dolayı TBMM tarafından unvan verilen ilk şehir aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Antep
- B) Maraş
- C) Urfa
- D) Kars
- E) Hatay

8. Doğu Anadolu'da karşılaştığı binlerce yetim ve öksüz çocuğu koruma altına aldı, "Gürbüz Ordusu" dediği çocukların iyi bir eğitim almaları için okullar açtırdı. Sadece kim-sesiz Türk-Müslüman çocukları değil, Ermeni çocukları da sahiplenilen Paşa, "Yetimlerin Babası" olarak anılmaktadır.

Hakkında bilgi verilen Milli Mücadele kahramanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ali Fuat Cebesoy
- B) Kazım Karabekir
- C) Rauf Orbay
- D) Fevzi Çakmak
- E) İsmet İnönü

9. Ulu Cami imamı Rıdvan Hoca'nın "Kalesinde bayrağı dalgalanmayan ülkede Cuma namazı kılınmaz." sözü aşağıdaki hangi şehrin kurtuluşunda bir kıvılcım etkisi yapmıştır?

- A) Antep
- B) Maraş
- C) Urfa
- D) Adana
- E) Hatay

Nasturi Ayaklanması (7 Ağustos - 26 Eylül 1924)

- Güneydoğu Anadolu'da Hristiyan Nasturilerin bağımsızlık için başlattığı isyan hareketidir.
- İsyanı bastırmak için Cafer Tayyar Paşa görevlendirilmiştir.
- İsyanda İngilizlerin kışkırtıcı rol oynamasında Musul konusunu lehine çözüme isteği etkili olmuştur.

Şeyh Sait Ayaklanması (13 Şubat 1925)**Nedenleri**

- Cumhuriyet rejimini ve yapılan yenilikleri ortadan kaldırmak
- Halifeliği ve saltanatı yeniden getirmek
- Doğuda bir Kürt devleti kurmak
- İngilizlerin Musul sorununu lehine çözmek için bölgede devlete karşı kışkırtma politikası yürütmesi

Süreç

- "Din elden gidiyor." propagandasıyla Şeyh Sait öncülüğünde önce Diyarbakır / Eğil'de başlayan isyan kısa sürede bölgenin tamamına yayıldı.
- Ayaklanma karşısında etkisiz kalan Fethi Okyar Hükümeti istifa etti ve yerine İsmet İnönü başbakanlığında yeni hükümet kuruldu.
- Başbakan İnönü sıkıyönetim ilan edip şu önlemleri aldı;
 - › Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarıldı.
 - › Hıyanet-i Vataniye Kanunu'na yeni maddeler eklendi.
 - › Ayaklanma konusunda hükümete tam yetki verildi.
 - › Kısmi seferberlik ilan edildi.
 - › İstiklal Mahkemeleri kuruldu.
- İsyanın bastırılmasının ardından Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı.
- Çok partili hayata geçiş denemelerine ara verildi.
- Türkiye'yi zor durumda bırakan bu isyan, Musul meselesinin Türkiye'nin aleyhine çözülmesine neden oldu.
- Bu isyan laik cumhuriyet rejimine yönelik ilk isyan hareketidir.

Not: 4 Mart 1925 yılı ile 4 Mart 1929 yılları arasında yürürlükte kalan Takrir-i Sükun Kanunu İzmir Suikasti nedeniyle 4 Mart 1929 tarihine kadar uzatılmıştır. Bu süreçte yapılan tüm inkılaplar bu kanun çerçevesinde yapılmıştır.

Mustafa Kemal'e Karşı Suikast Girişimi (16 Haziran 1926)

- Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kapatılmasından sonra yeniliklere karşı olanlar ve eski İttihatçılar, siyasal yoldan ulaşamadıkları amaçlarını Mustafa Kemal'e suikast yaparak elde etmek istediler.
- Mustafa Kemal, zaman zaman yurt gezilerine çıkıyordu. Suikastı planlayanlar, Mustafa Kemal'in İzmir gezisi sırasında eylemlerini gerçekleştirmek üzere harekete geçtiler
- Suikastçiler arsında; Ziya Hurşit, Laz İsmail, Kara Kemal, Şükrü Bey, Arif Bey, Gürcü Yusuf ve Çapur Hilmi yer alıyordu.

- Ancak Mustafa Kemal'in İzmir'e bir gün gecikmeyle gitmesi suikast planının ortaya çıkmasına neden olmuştur.
- Giritli Şevki'nin suikastı İzmir valisine haber vermesi ve Sabri Bey ile Faik Bey'in çabaları ile suikast engellendi.
- Mustafa Kemal yaptığı "Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır, fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır." açıklamasıyla suikast girişiminin aslında cumhuriyet rejimine yönelik olduğunu vurguluyordu.
- Suçlular İstiklal Mahkemelerinde yargılandılar. Bu mahkemeler son kez kullanılmıştır.
- Yargılananlar arasında Kazım Karabekir, Ali Fuat Paşa, Refet Bele, Bekir Sami gibi Milli Mücadele'nin önde gelenleri de yer almıştır.

Menemen Olayı (23 Aralık 1930)

- İzmir'in Menemen ilçesinde "Din elden gidiyor." propagandası ile Derviş Mehmet ve Laz İsmail öncülüğünde rejime ve inkılaplara yönelik ayaklanma çıktı.
- Asteğmen Mustafa Fehmi Kubilay komutasındaki bir grup asker isyanı bastırmakla görevlendirildi.
- İsyancılar Kubilay ile bekçiler Hasan ve Şevki Efendi'yi şehit ettiler.
- İsyan daha sonradan bölgeye gönderilen askeri birlikler tarafından bastırıldı ve sıkıyönetim ilan edildi.
- Suçlular Divan-ı Harp Mahkemesinde yargılandılar.
- Cumhuriyet rejimine yönelik ikinci isyan hareketidir.
- Bu isyan laikliğin ve demokrasi kültürünün henüz topluma yerleşmediğini göstermiştir.
- Bu nedenle Türkiye çok partili hayata geçiş çalışmalarına ara vermek zorunda kalmıştır.
- Türkiye 1946 yılına kadar tek parti ile idare edilmiştir.

Atatürk Dönemin Bazı Önemli Olayları**Bursa Olayı**

- Bursa Ulu Cami'de Türkçe ezan okunması ve kamet getirilmesine karşı isyan çıkmış, olay kısa sürede bastırılmıştır (1 Şubat 1933).
- Atatürk bu olay için "Bu olay din meselesi değil, dil meselesidir." demiştir.

Vagon-Li Olayı

- Türkiye'de tren işletmeciliği yapan Vagonly adlı bir Fransız şirketinin şirkette Fransızca dışında başka bir dilin konuşulmasını yasakladı
- Bir Türk memurunun Türkçe konuştuğu için işten çıkarılması üzerine çıkan olaylardır (25 Şubat 1933).

Razgard Olayı

- Bulgaristan'ın Razgrad şehrindeki bulunan Türk mezarlıklarının Bulgarlar tarafından tahrip edilmesi olayıdır.
- Bu gelişme üzerine Milli Talebe Birliği öğrencileri İstanbul'da bir gösteri düzenlemiştir (20 Nisan 1933).

TEST 56

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. Şeyh Sait İsyanı ile Menemen Olayı'nın ortak yönü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası taraftarlarının desteklemesi ile çıkan isyanlardır.
- B) Takrir-i Sükun Kanunu'na tepki olarak çıkan isyanlardır.
- C) Cumhuriyet rejimine karşı çıkmış isyanlardır.
- D) Ülkede ağır ekonomik sorunlar nedeniyle yaşanan isyanlardır.
- E) İngilizlerin kışkırtmasıyla çıkan isyanlardır.

2. Şeyh Sait İsyanı'nı bastırmada etkili olamadığı için istifa etmek zorunda kalan dönemin başbakanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fethi Okyar
- B) İsmet İnönü
- C) Ali Fuat Paşa
- D) Kazım Karabekir
- E) Celal Bayar

3. Atatürk'ün, "Gençliğe Hitabesi'nde belirttiği gibi iç ve dış düşmanların ortak saldırısında Türk milleti kurtulmayı başarmıştır." ifadesine aşağıdaki olaylardan hangisi örnek gösterilebilir?

- A) Menemen Olayı
- B) İzmir Suikasti
- C) Şeyh Sait İsyanı
- D) Koçgiri İsyanı
- E) Ali Batı İsyanı

4. Aşağıdakilerden hangisi Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kendisini feshettikten sonra gerçekleşmiştir?

- A) Şeyh Sait İsyanı
- B) Halifeliğin kaldırılması
- C) Menemen Olayı
- D) Mustafa Kemal'e suikast girişimi
- E) Ankara'nın başkent olması

5. Cumhuriyetin ilk yıllarında çok partili rejime geçişi engelleyen en önemli sebep aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Henüz halifeliğin kaldırılmamış olması
- B) Dış politikada meydana gelen gelişmeler
- C) Cumhuriyetin ekonomik açıdan başarıya ulaşmaması
- D) Toplumda demokrasi kültürünün yerleşmemesi
- E) Muhalefet partilerin kurulmaması

6. Türkçe ezan okunması ve kamet getirilmesine karşı isyan çıkmış, olay kısa sürede bastırılmıştır. 1 Şubat 1933 yılında çıkan bu isyan hareketini Atatürk "Bu olay din meselesi değil, dil meselesidir." demiştir.

Sözü edilen isyan hareketi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mutki İsyanı
- B) Şeyh Sait İsyanı
- C) Ağrı Olayları
- D) Bursa Olayı
- E) Dersim Olayları

7. Aşağıdakilerden hangisiyle Şeyh Sait İsyanı'ndan sonra Cumhuriyet rejimini yerleştirmek amacıyla hükümete alması gereken tedbirler için yasal yetki verilmiştir?

- A) Men-i Müskirat
- B) Tasfiye-i Rütep
- C) Takrir-i Sükun
- D) Erkan-ı Harbiye
- E) Esrâr-ı Askeriyyeyi İfşa

8. İstiklal Mahkemeleri aşağıdaki gelişmelerin hangisinde son kez görev yapmıştır?

- A) Bursa Olayı
- B) Menemen Olayı
- C) Şeyh Sait İsyanı
- D) Razgrad Olayı
- E) İzmir Suikasti

YİRMİNCİ YÜZYIL BAŞLARINDA DÜNYA

- I. Dünya Savaşı'ndan sonra yenilen devletlerle yapılacak barış antlaşmalarının şartlarını belirlemek amacıyla Paris Barış Konferansı toplanmıştır.
- Konferans sonucunda yenilen devletlerle başta Almanya ile yapılan Versay Antlaşması gibi çok ağır antlaşmalar imzalanmıştır.
- Bu antlaşmalar dünyayı yeni bir savaşa sürüklemiştir.

SSCB ve Orta Asya Türk Toplulukları

Çarlık Rusya'nın Yıkılışı ve Bolşevik İhtilali

- I.Dünya Savaşı'nın olumsuz etkileri ve Petersburg'da kadınların başlattığı greve Mart 1917'de askerlerin de eylemcilere katılmasıyla olay devrime dönüştü.
- Zor durumda kalan II. Nikola tahttan çekilince Duma üyeleri tarafından kurulan geçici hükümet yetkiyi ele geçirmiştir.
- Lenin, Bolşeviklerin güçlenmesi için NEP (Novaya Ekonomik çeskaya Politika) adı verilen ekonomi politikasını ilan etti.
- Lenin'in 1924'te ölümü üzerine Stalin ekonomik sıkıntıdan kurtulmak için birinci beş yıllık kalkınma planını uyguladı.
- Tarım alanında uyguladığı "Kolektifleştirme" politikası köylü tarafından tepkiyle karşılandı.
- Stalin döneminde ağır sanayi ve fabrikalar gelişti, Petrol, gaz ve maden rezervleri işletilmeye başladı.

Rusların Orta Asya'yı İstilas

- XIX. yy.da Ruslar, Uygur Türklerinin yaşadığı Doğu Türkistan hariç Türk ülkelerinin hepsini işgal etti.
- Rusların işgal ve asimilasyon politikalarına karşı Yusuf Akçura ve İsmail Gaspiralı'nın çalışmalarıyla I. Rusya Müslüman Kongresi toplandı ve Müslüman Birliği kuruldu. Duma'ya temsilciler gönderildi.
- Türklerin isteklerinin kabul edilmemesi üzerine 1916'da Türkistan'da Milli İstiklal Ayaklanması başladı.
- Türkler, politik ve kültürel alandaki çalışmalarını hızlandırarak 1-11 Mayıs 1917 tarihleri arasında "Bütün Rusya Müslümanları'nın I. Kurultayı" toplandı.

SSCB Yönetimindeki Türk Topluluklarının Durumu

- SSCB'nin kurulduğu dönemdeki karışıklıktan yararlanmak isteyen Türkler bağımsız devletler kurmaya başladılar. (Başkürdistan, Türkistan ... gibi)
- Bu gelişmelerden rahatsız olan Sovyet yönetimi Türk devletleri üzerinde kültür asimilasyonu politikaları uygulamıştır. (Sovyetleştirme, kültürsüzleştirme, zorunlu göç)

Basmacı Hareketi

- "Baskın yapan, hücum eden" anlamına gelmektedir.
- Rusların Hokand Millî Hükûmetini devirmesinin ardından yaptığı katliamlara tepki olarak Ergaş Korbaşı önderliğinde başlatılan Türkistan'ın millî mücadelesidir.
- Basmacı Hareketi'nin amacı; Türkistan'ı Ruslardan kurtararak istiklaline kavuşturmaktır.
- Zeki Velidi Togan ve Enver Paşa bu hareketin içinde yer almıştır.
- Basmacı Hareketi'ne Ruslar son vermiştir.

Orta Doğu'da Manda Yönetimlerinin Kurulması

- Wilson İlkeleri'nin maddelerinden biri de "yenilen devletlerden toprak alınmaması" idi. İtilaf Devletleri bu maddeyi Orta Doğu'da mandater yönetimlerin kurulması için araç olarak kullanmıştır.
- İngiltere ve Fransa 1920'de toplanan San Remo Konferansı'nda Orta Doğu'yu kendi aralarında paylaştılar.
- İtilaflar manda yönetimini uygulamak için harekete geçtiler.

Orta Doğu'da Büyük Devletlerin Durumu ve Politikaları

- Osmanlı Devleti'nin hakimiyetinden çıkan Orta Doğu topraklarının İngiltere ve Fransa gibi sömürgeci devletlerin eline geçmesi günümüze kadar gelen sorunların çıkmasında etkili oldu.

İngiltere ve Orta Doğu: İngiltere'nin amacı; Uzak Doğu'daki sömürgelerine ulaşmak için Ortadoğu bölgesini ele geçirmektir. Ancak Almanya'nın buralara hakim olmak istemesi İngiltere'yi tedirgin etmiştir. Şerif Hüseyin Türklere karşı İngiltere'nin yanında yer almıştır.

Irak: Zengin petrol yataklarına sahip olan Musul San Remo Konferansı'nda İngiltere'ye verildi. 1938'de Irak yönetimi İngiliz yanlısı bir politika izlemiştir. İngiltere II. Dünya Savaşı'na kadar Irak üzerinde egemenliğini sürdürmüştür.

Ürdün: 1922'de İngiliz mandası olarak kurulmuşsa da 1946'da bağımsızlığına kavuşmuştur.

Filistin: San Remo Konferansı'nda İngiliz mandasına bırakılmış ve ABD tarafından Yahudi yurdu olması desteklenmiştir.

Mısır: 1922'de İngiltere Mısır'ın bağımsızlığını tanıdı. İtalya ve Almanya'nın Mısır halkını kışkırtması sonucunda İngiltere ile Mısır arasında antlaşma imzalandı. İngiltere Mısır topraklarından çekilse de Süveyş Kanalı'nı kontrol altında tuttu.

Fransa ve Orta Doğu: San Remo Konferansı'nda Suriye ve Lübnan Fransa'ya verilmişti.1946'da Fransa bu topraklardan tamamen çekildi.

Uzakdoğu'da Yeni Bir Güç: Japonya

- 1867'de Mutsuhito'nun başa geçmesiyle Japonya'da batı tarzı yenilik yapılmış ve Meiji Restorasyonu denilen reform süreci başladı.
- Yayılmacı politika izleyen Japonya'ya karşı Avrupalı devletler 1922'de "Washington Deniz Silahsızlanması Konferansı'nda" bir araya geldiler.
- Japonlar "Asya Asyalılarıdır" politikasını benimsedi.

1929 Dünya Ekonomik Krizi

- Küçük şirketlerin birleşip sermayeyi elinde tutan tekellerin azalması krizin oluşmasında etkili olmuştur.
- Bu kriz "kara perşembe" olarak da adlandırılmış ve özellikle sanayileşmiş ülkelere yıkıcı etki yapmıştır.
- Krizden ilk çıkan ülke Almanya, krizden etkilenmeyen ülke SSCB'dir.

Krizin Türkiye'ye Etkileri

- Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti kuruldu.
- Gümrük vergileri yükseltilip merkez bankası açıldı.
- Türk parasının değerini koruma kanunu kabul edildi.
- 1933 yılında I. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı.

TEST 66

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

- Rus ekonomisini çöküşten kurtarmak amacıyla Lenin tarafından ortaya konan ekonomik politika aşağıdakilerden hangisidir?**
 - I. Beş Yıllık Kalkınma Planı
 - NEP
 - Kolektif Tarım
 - New Deal
 - Kliring
- Türkistan'ı Ruslardan kurtararak istiklaline kavuşturmak amacıyla yapılan mücadele aşağıdakilerden hangisidir?**
 - Menşevikler Hareketi
 - Kara Gömlekçiler
 - Kahverengi Gömlekçiler
 - Basmacı Hareketi
 - Milli Mukavemet
- Rusya'nın Orta Asya'da uyguladığı politikalar arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?**
 - Türkleri Orta Asya'dan tecrit etmek
 - Türklerle ait milli ve manevi değerleri yok etmek
 - Yeni alfabe ile Türkler arasındaki iletişimi kesmek
 - Türkleri milli benliklerinden uzaklaştırmak
 - Orta Asya'da ulus devletlerin kurulmasını teşvik etmek
- Basmacı Hareketi'nin başarısız olmasında;**
 - Türklerin dışarıdan yardım alamamaları,
 - Rusların top, tank ve zehirli gaz kullanmaları,
 - Korbaşı denilen liderlerin kendi aralarında organize olamamaları

nedenlerinden hangileri etkili olmuştur?

 - Yalnız I
 - I ve II
 - I ve III
 - II ve III
 - I, II ve III

- İngiltere ve Fransa I. Dünya Savaşı'ndan sonra düzenlenen aşağıdaki hangi konferansta alınan kararlar doğrultusunda Orta Doğu'yu kendi aralarında paylaşmışlardır?**
 - Londra Konferansı
 - Berlin Konferansı
 - Haliç Konferansı
 - San Remo Konferansı
 - İstanbul Konferansı
- I. Önemli petrol kaynaklarının bulunması
II. Ticaret kavşağında yer alması
III. Boğaz ve geçitlerin yer alması
IV. Üç din için kutsal sayılan toprakların burada yer alması**
Yukarıda verilenlerden hangileri Orta Doğu'nun önemini artırmıştır?
 - I ve II
 - II ve III
 - I, II ve III
 - I, III ve IV
 - I, II, III ve IV
- 1923'te yayımlanmış ABD'nin politika esaslarını belirleyen doktrindir. Doktrin, "Yalnızlık Politikası" esasına dayanır. 1940 yılına kadar sürdürdüğü bu doktrinle ABD, Avrupa'daki olaylara karışmamış ve Avrupalı devletleri de Amerika'dan uzak tutmuştur.**
Hakkında bilgi verilen doktrin aşağıdakilerden hangisidir?
 - Selfdetermination
 - Monro
 - New Deal
 - Vandenberg Bildirisi
 - Çevreleme Politikası
- Aşağıdakilerden hangisi Japonya'da Meiji Restorasyonu adıyla bilinen düzenlemelerden biri değildir?**
 - Avrupa ve Amerika'ya binlerce öğrencinin gönderilmesi
 - Modern bir donanmanın kurulması
 - Şogun idaresinin kurulması
 - Modern posta-telgraf ve yeni bir para sisteminin oluşturulması
 - Demir yolu yapımına başlanması

BARIŞA DOĞRU

Avrupa'da Savaşın Sona Ermesi

- Normandiya çıkarması tarihin gelmiş geçmiş en büyük çıkarmasıdır.
- II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru gelecekte barışın esaslarını saptamak amacıyla Roosevelt, Churchill ve Stalin arasında 1945'te Yalta Konferansı yapıldı.
- Avrupa'da savaşın sona ermesiyle ABD, İngiltere ve SSCB arasında toplanan Postdam Konferansı'nda Almanya'nın teslim olmasından sonra ortaya çıkan sorunları yapılacak olan barış antlaşmalarının temel şartları ve yöntemleri belirlenmiştir.

Pasifik'te Savaşın Sona Ermesi

- ABD'nin, Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombası atmasıyla Japonya barış antlaşmasını imzalamış ve II.Dünya Savaşı sona ermiştir.

Savaşın Sonuçları

- Şubat 1947'de imzalanan Paris Antlaşması ile savaş resmen bitmiştir.
- Birleşmiş Milletler Teşkilatı kuruldu. (1945)
- Tunus, Libya, Mısır, İsrail ... gibi yeni devletler kuruldu.
- 1948'de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi yayınlandı.
- Nazizm, faşizm gibi akımlar başarısız oldu.
- Dünya iki kutuplu bir düzen olan Soğuk Savaş Dönemi'ne girdi.

Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın Temel Organları (1945)

Genel Kurul: Bütün üye devletlerin temsil olunduğu en geniş organdır. BM Filistin Mültecilerine Yardım Kuruluşu ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı genel kurula bağlıdır.

Güvenlik Konseyi: 5'i daimi olmak üzere 15 üyesi vardır. ABD, İngiltere, Sovyetler Birliği, Fransa ve Çin daimi üyeler olup, veto hakkına sahiptirler. Güvenlik konseyi, savaş ve çatışma bölgelerinde gözlemci ve asker bulundurur, ateşkesin sağlanması veya korunması için kurulmuştur.

Ekonomik ve Sosyal Konsey: Savaşa yol açabilecek ekonomik ve sosyal sorunları çözmeyi amaçlayan organdır.

Vesayet Konseyi Kendi kendini idare edemeyen milletleri yönetmek için kurulmuştur.

Genel Sekreterlik: Teşkilatın yönetim organıdır.

Uluslararası Adalet Divanı: Birleşmiş Milletlerin yargı organıdır. Uluslararası anlaşmazlıklarda tarafları bir araya getirir ve çözüm üretir.

SAVAŞ YILLARINDA TÜRKİYE

- Mihver ve Müttefik Devletler II. Dünya Savaşı'nda coğrafi konumundan dolayı Türkiye'yi kendi yanlarında savaşa sokmak isteseler de Türkiye denge politikası uygulayarak savaş dışında kalmayı başardı.

II. Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikası

- 1941 yılında Ankara'da yapılan Türk-Alman görüşmeleri sonucunda Saldırmazlık Antlaşması imzalandı.

- 1943 yılında Adana ve Kahire'deki görüşmelerde müttefik devletler Türkiye'nin savaşa katılmasını istediler ancak Türkiye savaşa girmedi.
- Türkiye Birleşmiş Milletler'in asil üyeleri arasında yer alabilmek için 23 Şubat 1945 yılında simgesel olarak Almanya'ya savaş açtı.

II. Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye Etkileri

- 1940'ta Milli Korunma Kanunu çıkarılmıştır.
- Petrol Ofisi, Et ve Balık Kurumu gibi kurumlar oluşturuldu.
- Varlık vergisi ve Toprak Mahsulleri Vergisi gibi olağanüstü vergi uygulaması getirildi.
- İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı uygulanamadı.

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ

- II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya ABD (Batı Bloğu) ve SSCB (Doğu Bloku) liderliğindeki iki kutba ayrılmıştır.
- Bu dönemde Truman Doktrini ve Marshall Planı'na karşı Comecon, NATO'ya karşı Varşova Pakti ortaya çıkmıştır.
- Soğuk savaş deyimi ilk kez 1947 yılında ABD'li Bernard Baruch tarafından kullanılmıştır.

Doğu Bloku'nun Kuruluşu

- Hitlerin II. Dünya Savaşı'nda Avrupa'daki işgali hızla sürerken SSCB, bu ilerleyişi ilk kez durduran ve ülkesindeki işgali sonlandıran bir ülke olarak tarihe geçmiştir.
- Almanların işgal ettiği ülkelerde adeta kurtarıcı gibi görülen SSCB, buralarda komünist rejimler oluşturmuş ve kendisine bağlı uydu devletler (Macaristan, Bulgaristan, Romanya, Çekoslovakya, Polonya) oluşturmuştur.
- Böylece adına doğu bloku dediğimiz ve patronluğunu SSCB'nin üstlendiği siyasi yapı ortaya çıkmıştır.
- Postham Konferansı gereği Almanya'nın dört işgal bölgesine bölünmesine SSCB'nin karşı çıkması, buna karşı İngiltere, Fransa gibi devletlerin de Almanya'ya demokrasiyi getirme çabaları Berlin Buhranı'nı ortaya çıkarmıştır.
- Bu süreç Almanya'yı Doğu ve Batı Almanya olarak ikiye bölmüştür. Doğu Almanya Doğu Bloku'na dahil olurken Batı Almanya demokratik yapıyla kendini yönetmiştir.
- SSCB, Doğu Bloku'nun güçlü kalabilmesi için siyasi işbirliği teşkilatı olan Cominform'u, ekonomik iş birliği olan Comecon teşkilatını, askeri ve savunma iş birliği teşkilatı olan Varşova Pakti'nı kurmuştur.

Doğu Bloku'nda Sarsıntılar

- Yugoslavya'nın lideri Tito bağımsız bir Yugoslavya oluşturmak için Cominform'dan ayrılan ilk devlettir.
- Çin lideri Mao komünizm dünyasında lider olabilmek için SSCB ile siyasi çekişmelere girmiştir.
- Macaristan lideri İmre Nagi ülkesinde komünizmi yumuşattığı gerekçesiyle görevden alınması üzerine Macar Milli Ayaklanması başlamıştır. Rusya ayaklanmayı bastırmıştır.
- Çekoslovakya lideri Dubcek liderliğinde başlayan İnsancıl Komünizm Hareketi Rusya'nın bastırmasıyla sona ermiştir.

TEST 68

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. II. Dünya Savaşı'nın getirdiği ekonomik sıkıntılardan dolayı Türkiye'de üretim dağıtım ve tüketimin devlet kontrolüne bırakıldığı yasa aşağıdakilerden hangisidir?

A) Milli Korunma Kanunu
B) Varlık Vergisi Kanunu
C) Ekmek Karnesi
D) Men-i Müzkirat Kanunu
E) Nisab-ı Müzakere Kanunu

2. II. Dünya Savaşı'nın başlamasında ve sona ermesinde rol oynayan devletler aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bir arada verilmiştir?

A) Almanya-ABD
B) İngiltere - Fransa
C) ABD - İngiltere
D) İtalya - Japonya
E) Almanya - Fransa

3. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'nda 1939 yılında İngiltere ve Fransa ile ittifak, 1941 yılında Almanya ile dostluk antlaşması imzalamıştır.

Buna göre Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı'ndaki bu tutumunun;

- I. savaşın değişen koşullarına göre hareket ettiği,
II. savaş dışı kalmaya çalıştığı,
III. Milletler Cemiyetine üye olduğu

durumlarından hangilerini gösterdiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

4. "Türkiye, II. Dünya Savaşı'na fiilen katılmamış olmasına rağmen savaşın getirdiği ağır ekonomik şartları tümüyle yaşamıştır." diyen bir tarihçinin bu yargısını aşağıdakilerden hangisi desteklemez?

A) Büyük kentlerde temel gıda maddelerinin karneyle satılması
B) II. Beş Yıllık Sanayi Planı'nın ertelenmesi
C) Piyasalarda yüksek enflasyonun yaşanması
D) Asker sayısına sınırlama getirilmesi
E) Karaborsacılığın artması

5. Aşağıdakilerden hangisi II. Dünya Savaşı'nın sonuçlarından biri değildir?

A) Faşizm ve nazizm gibi ırkçı akımların etkisini kaybetmesi
B) İsrail Devleti'nin kurulması
C) Almanya, Vietnam ve Kore'nin ikiye ayrılması
D) Sovyet Rusya'da komünizm rejiminin hakim olması
E) Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) kurulması

6. Berlin Buhranı'nın sonuçları arasında aşağıda verilenlerden hangisi yer almaz?

A) 1948'de Doğu Almanya'da komünizmin etkili olduğu Demokrat Almanya Cumhuriyeti kuruldu.
B) İngiltere, Fransa, ABD Federal Almanya Cumhuriyeti'ni kurdu.
C) Dünya'nın iki bloka ayrıldığı kesinleşti.
D) Doğu ve Batı Almanya arasında Utanç Duvarı'nın yapılmasına ortam hazırladı.
E) Çin 'de Mao komünist bir yönetimi kurmak için batıdan destek aldı.

7. Şubat 1945'te toplanan Yalta Konferansı'nda beş büyükler olarak adlandırılan devletlere Birleşmiş Milletler kararlarını veto etme hakkının tanınmasına karar verildi. Aynı yıl düzenlenen San Francisco Konferansı ile Birleşmiş Milletler Teşkilatı resmen kuruldu (25 Nisan 1945).

Aşağıdakilerden hangisi sözü edilen beş büyüklerden biri değildir?

A) ABD B) Hollanda C) İngiltere
D) Fransa E) SSCB

8. Üç büyüklerin (ABD, İngiltere, SSCB) katıldığı son konferanstır. Konferansta alınan kararlar devletler arası gerginlikleri ve sorunları daha da attırarak savaş sonrası dünyanın iki ayrı bloka (Soğuk Savaş Dönemi) ayrılmasına neden olmuştur.

Sözü edilen konferans aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yalta B) Potsdam C) Kazablanka
D) Washington E) San Francisco

DEĞİŞEN DÜNYA VE TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Türk Dış Politikasının Genel Özellikleri

- SSCB'nin 1991'de dağılmasıyla dünyada oluşan yeni dönemde Türkiye bir yandan mevcut sorunlarını çözmeye çalışırken bir yandan da oluşan yeni siyasi koşullara göre politikalar geliştirmeye çalışmıştır.
- SSCB'nin ve Yugoslavya'nın dağılması Türkiye'nin Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Asya'ya yönelik siyasi ve iktisadi politikalarını etkilemiştir.
- Balkan ve Kafkasya coğrafyasında kurulan yeni devletlerde yaşanan etnik ve dinî çatışmalar da Türk dış politikası üzerinde etkili olmuştur.
- Bu dönem Balkanlar, Kafkaslar ve Orta Asya üzerinde yeni açılımların yaşandığı dönem olurken Orta Doğu'da yaşanan Körfez savaşları Türkiye'yi önemli güvenlik riskleri ile karşı karşıya bırakmıştır.

Kafkasya

- SSCB'nin dağılmasıyla Kafkasya bölgesinde Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'ın bağımsızlıklarını kazandığı dönemlerde Türk dış politikası iki önceliğe göre şekillenmiştir.
- Bunlardan ilki bölge ülkelerinin bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü desteklemek, ikincisi ise Hazar Havzası enerji kaynaklarının üretim ve taşınmasında rol almaktır.
- 2005 yılında tamamlanan Bakü - Tiflis - Ceyhan (BTC) boru hattı Azeri petrolünü taşımaktadır.
- Güney Kafkasya Boru Hattı Azeri doğal gazını Şah Deniz Projesi'yle Türkiye ve Gürcistan üzerinden dünyaya pazarlanması hedeflenmektedir.
- Türkmenistan doğal gazının Trans-Hazar Boru Hattı Projesi ile Avrupa'ya taşınmasını planlanmaktadır.

Orta Asya Türk Cumhuriyetleri

- Türkiye, 1991 yılının sonunda Orta Asya'da bağımsızlıklarını kazanan Türk cumhuriyetlerini tanıyarak onlarla sıkı diplomatik ilişkiler içerisine girdi.
- 1992'de Türk İş Birliği Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurulunu (DEİK) kurdu.
- Hava yolu seferleri, uydu yayınları ve eğitim bursları vasıtasıyla bölge ülkeleriyle siyasi, ekonomik ve sosyal ilişkilerini geliştirmeye çalıştı.
- Böylece bölgede siyasi nüfuz elde etmek ve Türk Cumhuriyetleri için model olmak istedi.

Balkanlar

- Yugoslavya'nın dağılma sürecinde sorunların barışçı yollarla çözümünün taraftarı olan Türkiye, 1992'de bağımsızlığını ilan eden altı devleti tanımıştır.
- Türkiye bu dönemde bölge devletleriyle yakın ilişkiler içerisinde olmayı istemiştir.
- 2000'li yıllarda Türkiye'nin Balkanlarda barış ve istikrar sağlanmasına ve büyük güçlerin bölgeye nüfuzunun sınırlandırılmasına yönelik politikaları ön plana çıkarmıştır

- Bu dönemde Batı Trakya Türkleri, Kıbrıs, Kardak Krizi gibi sorunlar Türk - Yunan ilişkilerinde belirleyici olmuştur.

Orta Doğu

- 1990'lı yıllarda Türkiye'nin Orta Doğu politikalarında bölgede yaşanan etnik ve dinî çatışmaların ortaya çıkardığı güvenlik sorunu belirleyici oldu.
- Bu sorunların daha ziyade Suriye ve Irak gibi Arap ülkelerinden kaynaklanması, Türkiye'yi Arap dünyasından uzaklaştırmak İsrail'e yaklaştırmıştır.
- Türkiye, 2001'den sonra geleneksel bölge politikası olan Orta Doğu sorunlarından uzak durma yaklaşımıyla sorunlardan kurtulamayacağını anlamış, barışa yönelik çözüm önerileri üreten politikalar izlemeye başlamıştır.
- 2011 Arap Baharı sonrası Esad rejiminin sivil halka orantısız güç kullanması, Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkilerin bozulmasına yol açmıştır.

Türk Kızılayı

- Türk Kızılayı; dil, din, ırk ayrımı gözetmeden dünyanın farklı ülkelerinde doğal afetlere ve insan kaynaklı yıkımlara müdahale etmiş, ihtiyaç sahiplerinin barınma ve beslenme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamıştır.
- Filistin, Sudan, Endonezya, Sri Lanka, Kırgızistan, Kosova, Somali, Pakistan gibi ülkelerde insani yardım faaliyetlerinin yanı sıra refaha yönelik birçok çalışmada da bulunmuştur.

Türk Ordusu ve Dünya Barışı

- Türkiye, BM, NATO ve AB liderliğindeki çeşitli barış görevlerine iştirak edip destek vererek dünyadaki barış operasyonlarına katkısını sürdürmektedir.
- Türk ordusu; Somali, Bosna-Hersek, Arnavutluk, Doğu Timor, Afganistan, Makedonya, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Kosova gibi ülkelerde görev aldı.

1980 Sonrası Türkiye

Siyasi Gelişmeler

- 1983'te Turgut Özal liderliğinde ANAP iktidara geldi.
- 1995-2001 yılları arasında koalisyon hükümeti ülkeyi yönetti.
- 2002 yılında yapılan seçimlerde AKP tek başına iktidara geldi.

Ekonomik, Kültürel Gelişmeler ve Sosyal Hayat

- 1984 yılında serbest piyasa ekonomisi uygulanmaya başlandı.
- 1994 yılında Nisan kararları uygulandı.
- 2005'te Türk lirasından altı sıfır atılmıştır. 2013'te IMF'ye olan borcumuz bitmiştir
- 1993'te ODTÜ'de ilk internet bağlantısı kuruldu. Nuri Bilge Ceylan, Üç Maymun filmiyle Cannes Film Festivali'nde ödül aldı.
- 1981 yılında renkli televizyon yayını başladı. Orhan Pamuk Nobel Edebiyat ödülünü aldı.

KÜRESEL SORUNLAR

- Küresel ısınma, çevre kirliliği, nüfus artışı ve işsizlik, yetersiz beslenme ve açlık, uluslararası terör, salgın hastalıklar (SARS, COVID-19), Hepatit, Sıtma ve A (H1N1) Virüsü (Domuz Gribi).

TEST 76

(Çözümler için karekodu okutunuz.)

1. SSCB'nin dağılmasıyla Türkiye'nin aşağıdaki bölgelerin hangisinde daha rahat siyasi ve ekonomik faaliyetler yürüttüğü söylenebilir?

A) Kuzey Avrupa
B) Balkanlar
C) Orta Doğu
D) Kafkasya ve Orta Asya
E) Orta Avrupa

2. Türk ordusu BM ve NATO gücüne katkı sağlamak için aşağıda verilen yerlerden hangisine asker göndermiştir?

A) Somali B) Bosna-Hersek C) Arnavutluk
D) Filistin E) Kosova

3. Aşağıdaki askerî müdahalelerin hangisinde Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti Sözcüsü Cemil Çiçek: "Başbakanlığa bağlı bir kurum olan Genelkurmay Başkanlığının herhangi bir konuda hükûmete karşı bir ifade kullanması, demokratik hukuk devletinde düşünülemez. Genelkurmay Başkanlığı, hükûmet'in emrinde, görevleri anayasa ve ilgili yasalarla tayin edilmiş bir kurumdur..." sözleriyle hükûmetin; TSK'nın siyasete karışmasına karşı çıktığını ilan edip ilk defa karşı bir duruş sergileyerek müdahaleyi geçersiz kılmıştır?

A) 1960 Askerî Darbesi
B) 1971 Muhtırası
C) 1980 Askerî Darbesi
D) 27 Nisan E-Muhtırası
E) 28 Şubat Darbesi

4. Türkiye'de ilk internet bağlantısı ne zaman nerede kurulmuştur?

A) 1993 – ODTÜ
B) 1993 – İstanbul Üniversitesi
C) 1995 – Dokuz Eylül Üniversitesi
D) 1995 – İstanbul Üniversitesi
E) 1997 – Boğaziçi Üniversitesi

5. Bulgaristan'da Türklere yönelik artan baskılar sonrası dönemin başbakanı Turgut Özal'ın da çabalarıyla Türkiye'ye gelmiştir. Birçok Avrupa, Dünya ve Olimpiyat şampiyonlukları yaşamış ve rekorlar kırmıştır.

"Cep Herkülü" unvanıyla tanınan sporcu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Halil Mutlu B) Taner Sağır
C) Mahmut Demir D) Sedat Artuç
E) Naim Süleymanoğlu

6. Küresel iklim değişikliklerine engel olmak için 2009 yılında Türkiye'nin imzaladığı protokol aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bali B) Cenevre C) Kyoto
D) Rio E) Ramsar

7. Güçlü devletlerin etkili politikaları karşısında kendisi için bir çıkış noktası bulamayan bazı devletler; terörü, engelleri aşmada bir araç olarak görmüşlerdir. Türkiye gibi stratejik öneme sahip ülkelerin terör ortamında tutulmasında ülkemizi hedef olarak seçmiş devletler, çıkarları açısından Türkiye'yi sürekli terör ortamında tutmaya çalışmışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'ye yönelik terör hareketlerini destekleyen devletlerin amaçları arasında yer almaz?

A) Türkiye'nin kaynaklarını harcatmak
B) Türkiye'de yeniden tek partili bir düzen kurmak
C) Dünya siyasetinde etkin bir rol oynamasını önlemek
D) Terörle sürekli meşgul ederek büyümesine engel olmak
E) Ekonomik kalkınmanın önüne geçmek

8. Arap Baharı, 2010'da Orta Doğu ülkelerindeki demokratik olmayan yönetimlere karşı bu ülkelerin halkları tarafından daha çok demokrasi ve özgürlük talebiyle başlatılan, protesto ve ayaklanmalarla gerçekleşen halk hareketleridir.

Aşağıdakilerden hangisi Arap Baharı'nın başladığı ilk ülkedir?

A) Suriye B) Mısır C) Yemen
D) Libya E) Tunus

Dijital Eğitim Platformu (www.datakpss.com)

- Deneme Sınavı (Sınırsız)
- Türkiye Geneli Deneme Sınavları (Sınırsız)
- Soru Sayısı (Sınırsız)
- İstatistikler(Sınırsız)
- Yorum Yazabilme
- Ders Notları
- Özel Mesaj
- Deneme Sınavı Oluşturma

Whatsap: 0 (542) 262 03 37

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi
1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20
Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 29 95 - WhatsApp: 0 505 925 57 81
www.datayayinlari.com | bilgi@datayayinlari.com

